

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1893.

Andra Kammaren.

N:o 21.

Lördagen den 18 mars.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på f. m. började sammanträdet.

§ 1.

Justerades protokollet för den 11 innevarande mars.

§ 2.

Herr talmannen anmälde till fortsatt föredragning bevillningsutskottets betänkande n:o 7, angående vissa delar af tullbevillningen; dervid i ordningen först förekom

Punkten 6.

Ang. tull å rå-silke.

Med tillstyrkande af en inom Andra Kammaren af herr friherre *W. G. von Schwerin* väckt motion, n:o 73, hemställde utskottet under mom. a):

att *silke, rått, ofärgadt*, måtte åsättas en tull af 2 kronor per kilogram.

Häremot hade reservation afgifvits af herrar friherre *Barnekow*, *Fock*, *Almström*, *Cavalli*, grefve *Klingspor*, *Nisser*, *Stephens*, *Treffenberg*, af *Burén* och *Söderberg*, hvilka yrkat, att silke, rått, ofärgadt, fortfarande måtte få tullfritt i riket införas.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr *Bergendahl*: Dels på grund af hvad jag under förmiddagens sammanträde anført, dels med anledning af hvad friherre *Barnekow* m. fl. anført i sin vid utskottets betänkande fogade reservation beträffande denna punkt yrkar jag afslag å utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Herr friherre *von Schwerin*: Jag hade knappast trott, att man skulle behöfva spilla många ord på denna punkt. Det är herrarne alla bekant, att tullen på siden förra året höjdes från 2 kr. 80 till 8 kr. pr kilogram. Det var en mycket betydlig höjning. Det är kanske också för herrarne bekant, att samtliga ledamöter från denna kammare i bevillningsutskottet då förenade

Ang. tull å rå-
silke.
(Forts.)

sig om att föreslå en tull af 2 kr. på råsilke, men att vissa for-
mella skäl gjorde, att detta förslag aldrig kom till Riksdagens
afgörande, då det i utskottet endast var företrädt af en reservation.
Hvad som hufvudsakligen anförts mot tull på råsilke har varit att,
då riksdagen i fjol satte en tull af 8 kr. på siden, den icke samti-
digt satte en tull på råsilke. Men, mine herrar, det är ju alldeles
tydligt och klart, och motsatsen har icke heller af någon påståtts,
att då sidentullen ökades i fjol det icke var för att skydda någon
inhemsk näring, utan endast därför, att man ansåg siden vara ett
lämpligt lyxskatteobjekt. Då tullen höjdes så högst betydligt,
innebar det tydligen, att de fabriker, som funnos i Sverige och
redan förut giugo mycket bra med en skilnad i tull mellan råva-
ran och den färdiga varan af 2 kr. 80 öre, nu skulle med en skilnad
som den mellan 0 och 8 kronor bära sig ännu bättre. Även
om den nu föreslagna tullen åsättes, skola dessa fabriker fortfa-
rande få ett skydd af 6 kronor, hvilket är mer än dubbelt så
stort skydd som de hade förut. De komma således icke i sämre
ställning än förut, utan snarare tvärtom. Riksdagen pålade denna
sidentull i fjol för att söka skaffa statskassan inkomster. Om jag
nu lägger en tull af 2 kr. på råsilket, kommer den efter importen
för 1891 att göra en ökad statsinkomst af 33,824 kr. Det är en
afsevärd summa. Vidare är det mycket antagligt, att då skyddet
för den färdiga varan enligt utskottets förslag skulle utgöra 6 kr.,
importen af råvaran kommer att i någon mån stiga, och stats-
inkomsterna deraf att öfverstiga denna summa af 33,000 kr. Med
anledning af denna tulls egenskap att dels kunna skaffa inkom-
ster och dels vara ett komplement till den lyxskatt Riksdagen i
fjol pålade denna vara, skall jag be, att kammaren ville godkänna
utskottets förslag.

Herr *Olsson* i Ättersta instämde häruti.

Öfverläggningen var härmed slutad; och sedan propositioner
af herr talmannen gifvits i enlighet med de gjorda yrkandena,
biföll kammaren utskottets hemställan.

Under *mom. b)* hemstälde utskottet: att tullsatsen å *silke*,
färgadt eller blekt, måtte höjas till 3 kronor per kilogram.

Äfven emot denna utskottets hemställan hade reservation
afgifvits af herrar friherre *Barnekow*, *Fock*, *Almström*, *Cavalli*,
greffe *Klingspor*, *Nisser*, *Stephens*, *Treffenberg*, af *Burén* och
Söderberg, med yrkande, att nu gällande tullsats å *silke*, *färgadt*
eller blekt, 1 krona per kilogram, måtte oförändrad bibehållas.

I fråga härom anförde:

Herr *Bergendahl*: Af samma skäl, på grund hvaraf jag
i den föregående punkten yrkade afslag å utskottets hemställan,
ber jag att få göra detsamma i denna punkt, på samma gång
som jag yrkar bifall till den vid betänkandet fogade reservation.

Herr J. H. G. Fredholm: Herr talman! Då tullen å silke, färgadt eller blekt, i nu gällande tulltaxan utgår med en krona per kilogram, och kammaren nu beslutit att belägga silke, rått, ofärgadt, som förut varit tullfritt, med en tull af två kronor per kilogram, följer deraf med nödvändighet, att man får höja tullsatsen på silke, färgadt eller blekt, från en till tre kronor, hvarför jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang. tull å råsilke.
(Forts.)

Herr Larsson i Mörtlösa: Då silke icke är en nödvändighetsvara, utan en lyxartikel, som den fattige kan undvara, och för hvilken den rike bör kunna betala den föreslagna tullen af 3 kronor per kilogram, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 7.

Ang. tullen å skodon, andra slag.

Utskottet hemställde: att Riksdagen, med bifall till herrar J. Pehrssons och Johan Peterssons i Boestad i protokollet för förmiddagens sammanträde under paragraf 8 omförmälda motioner, så vidt de anginge höjning af tullsatsen å *skodon, ej specificerade, andra slag*, måtte besluta, att tullen å denna artikel skall höjas till 2 kronor per kilogram.

I en vid punkten fogad reservation hade deremot herrar Johansson i Noraskog, Bokström, J. H. G. Fredholm, Andersson i Intagan, Jansson i Krakerud, Collander, greve Hamilton, friherre von Schwerin, Olsson i Sörnäs och Beckman yrkat, att tullsatsen å *skodon, ej specificerade, andra slag*, måste bestämmas till 1 krona per kilogram.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Johansson i Noraskog: Herr talman! Då kammaren på förmiddagen beslutade att bibehålla den nuvarande lägre läder-tullen och de nuvarande tullsatserna på hudar och skinn, ber jag att få yrka afslag å utskottets hemställan i denna punkt och bifall till reservanternas förslag, att tullsatsen å *skodon, ej specificerade, andra slag*, måtte bestämmas till 1 krona per kilogram.

Vidare yttrades ej. Med afslag å utskottets hemställan, biföll kammaren Herr Johanssons i Noraskog m. fl. vid punkten fogade reservation.

Punkten 8.

Herr P. Norberg hade i motion, n:o 177, inom Andra Kam-maren hemställt, att *spannmål, malen och omalen*, alla slag, samt

Ang. tullfrihet för spannmål och fläsk, som till riket införes öfver Funäsdalen.

Ang. tullfrihet
för spanmål och
fläsk, som tillri-
ket införes öfver
Funäsdalen.
(Forts.)

fläsk, andra slag, måtte få tullfritt till riket införas öfver Funäsdalen (i Herjeådalen).

Under mom. a) hemställde emellertid utskottet: att ifrågavarande motion, så vidt densamma afsåge att spanmål, malen och omalen, alla slag, måtte få tullfritt till riket införas öfver Funäsdalen, icke måtte af Riksdagen bifallas.

Emot denna usskottets hemställan hade reservation anmälts af Herrar *Johansson* i Noraskog, Grefve *Hamilton*, Friherre *von Schwerin*, *Olsson* i Sörnäs och *Beckman*.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Norberg: Herr talman, mine herrar! Att börja med får jag säga, det jag är särdeles tacksam mot bevillningsutskottet, som funnit min motion vara behjertansvärd, men tillika måste beklaga, att utskottet, oaktadt det behjertansvärda, det likväl ansett sig föranlåtet att afstyrka bifall till densamma. Detta beror säkerligen derpå, efter hvad jag genom samtal härom med än den ene och än den andre tycker mig hafva förmärkt, att utskottets ledamöter, liksom för öfrigt Riksdagens, äro i saknad af all kannedom om förhållandena inom detta af fjell uppfyllda och i sitt slag enastående landskap, Herjeådalen, det vill med andra ord säga: att ingen, icke ens närmelsevis, kan fatta, hvilka svårigheter befolkningen inom denna ort har att utstå i kampen för sin tillvaro, hvilken icke på ort och ställe varit i tillfälle att studera detta folks existensvilkor; och skall jag därför be att med ett par nakna fakta få illustrera en del af de för denna ort säregna förhållanden.

Då jag reste hem från förra årets lagtima riksdag, reste jag på jernväg öfver Charlottenberg till Rörås. Jag for från Stockholm den 22 maj och kom till Rörås den 24, men från Rörås hade jag att fortsätta resan efter häst. Under de två första skjutshållen från Rörås — 3 1/2 mil ungefär — kunde jag begagna sommaråkdon, emedan sommarlandsvägen var medelst skottning frigjord från snö och is på denna sträcka, men sedan hade jag fullt vinterföre och åkte med släda öfver större och mindre sjöar, bland hvilka må nämnas Malmagssjön; detta passerade den 25 och 26 maj. Denna sjö ligger inom min hemsocken, Tännäs; och det har händt — ja, det kan låta otroligt, men är likväl sant — det har händt, säger jag, att man kört öfver samma sjö så sent som den 28 juni. Häraf kan ju en hvar förstå, att det är först med juli månads ingång, icke sällan äfven senare, som den verkliga sommaren inträder i dessa trakter. Den räcker till slutet af augusti månad eller i lyckligaste fall till midten af september och är alltid åtföljd af frostnätter, som oftast äfven af snö. Under sistlidne sommar hade man snö flere gånger, och mot slutet af augusti föll så mycket, att till och med träd brötos ned. Derigenom blef äfven det ännu då oslagna gräset förstördt, så att hö-

bergningen måste avslutas, innan tillräckligt behof för vintern hunnit hopbergas.

Och vidare: — Jag har i föreliggande motion redan angifvit, att ingenstädes inom denna provins spannmål kan produceras tillräckligt för eget behof, icke ens under goda år; äfvenså har jag påpekat, att många ställen finnas derstädes, från hvilka frostnätterna fördrifvit all sädesodling — och dessa ställen äro icke få, utan utgöra en ganska stor del af provinsen. De utgöras nemligen af hela Tännäs socken, af hela Ljusnedals socken, hela Storsjö socken, större delen af Hede socken, äfvensom flera eller färre ställen här och hvar för öfrigt, och hvilkas befolkning jemte befolkningen inom Hede lappförsamling är till följd af ortens aflägsna läge samt brist på kommunikationer hänvisad till Rörås i Norge efter hela behofvet af brödföda. Men härvid vill jag äfven fästa uppmärksamheten dels derpå, att Rörås med omnejd är heller ingen sädesproducerande ort, såsom belägen uppe på Dovre fjell, utan hela behofvet af spannmål för denna ort hemtas också från andra ställen, nemligen Trondhjem, dels och derpå, att Rörås, som ligger uppe på fjellet, har ett så särskildt enstaka läge, att dess affärsmän äro helt och hållet skyddade för konkurrens från andra håll, hvilket ju också förklarar, hvarför priset på 100 kilogram mjöl är i vanligaste fall 2: 50 à 3 kronor högre i Rörås än i Trondhjem. Jag vill härmed endast hafva sagt, att ju flera händer en vara måste passera, desto dyrare blir den för konsumenten. Emellertid, då uti Rörås kunna köpas 100 kilogram kornsikt för 15: 50, rågsikt för 15 à 18 kronor samt rågmjöl för 13: 50, så får man t. ex. inom Storsjö socken betala för 100 kilogram kornsikt 29 kronor, rågsikt 30 kronor, för sammalet rågmjöl 26 kronor, för hvetemjöl 33 kronor, för ett kilogram fläsk 1: 30 o. s. v. Man får alltså der betala för de oundgängligaste lifsmedlen ungefär dubbelt emot hvad de kostat i inköp uti Rörås.

Dessa prisuppgifter hafva på begäran blifvit i dessa dagar mig meddelade af fullt trovärdiga personer inom orten, så att jag kan försäkra herrarne, att de äro fullt exakta och gälla för närvarande. Men jag får härjemte upplysa, att under de 31 år, som jag haft familj att försörja, vet jag ingen gång, att mjölpriset i Rörås stått så lågt som för närvarande, eller att man förut under denna tid kunnat få köpa 100 kilogram kornsikt derstädes så billigt som för 15 kronor 50 öre, utan priset derå har alltid varit mycket högre — i allmänhet varierande mellan 20 à 25 kronor, men då har man i Storsjö socken t. ex. också fått betala för samma qvantitet ända till 40 kronor, eller 4 kronor per 10 kilogram, och någon gång till och med derutöfver.

Det skulle finnas mycket mer att framhålla i detta hänseende, men jag skall icke taga kammarens tid vidare i anspråk i detta fall, emedan jag anser, att det redan sagda må vara nog för att litet hvar skall kunna göra sig en någorlunda klar föreställning

Ang. tullfrihet för spannmål och fläsk, som till riket införes öfver Funasdalen.

(Forts.)

*Ang. tullfrihet
för spanmål och
fläsk, som till ri-
ket infördes öfver
Fånäsdalen.*

(Forts.)

om, huru lefnadsvilkoren inom denna ort månde vara, och hvilka svårigheter denna fattiga befolkning har att utstå i kampen för sin tillvaro. Och jag skall till en början blott fråga: äro skyddstullar behöfliga för en sådan ort som den ifrågavarande? Eller måste jordbruket derstädes komma att gå under, derest detsamma icke blefve skyddadt af spanmålstullar? — Svaret på dessa frågor kan icke blifva annat än ett obetingadt nej; och derest den regeln är fortfarande gällande, som inom Riksdagen uttalades och som tyckes mig blifvit faststeld, när spanmålstullarna infördes, »att tullar måste införas, när prisen stå så lågt, att de äro nödvändiga, men böra deremot borttagas, när sådana tider komma, att de icke vidare behöfvas till skydd för jordbruket», så synes det mig, som att åtminstone denna kammare skall instämma med mig deri, att spanmålstullar äro icke allenast obehöfliga, utan de äro till och med ruinerande för en ort, hvarest spanmål aldrig får skördas och hvarest man måste betala allra minst 26 kronor för 100 kilogram sammalet rågmjöl. Men det oaktadt har utskottet, såsom synes, afstyrkt bifall till min motion och i sin motivering derför till en början anfört: »Med allt erkännande af det behjertansvärda syftet med motionärens framställning, anser sig utskottet dock icke kunna tillstyrka bifall till motionen i nu ifrågavarande del. En undantagslagstiftning af den beskaffenhet, motionen innebär, skulle nemligen otvifvelaktigt framkalla mångfaldiga anspråk af den mest skiftande beskaffenhet från olika delar af landet, anspråk, hvilkas räckvidd nu omöjligen kan öfverskådas, men som, sedan ifrågavarande framställning tillvunnit sig bifall, skulle framträda med ett måhända oafvisligt kraf på lagstiftarens tillmötesgående. Hvilka följder ett sådant tillmötesgående skulle kunna medföra för landet i dess helhet, derom behöfver utskottet icke erinra.» Men härvid skall jag tillåta mig att fästa kammarens uppmärksamhet på, att de omständigheter, som utskottet i sin motivering här framhållit, vidröra icke det ringaste de förhållanden, som min motion så tydligt afse. Jag har icke påyrkat någonting annat, än att befolkningen i Herjeådalen och företrädesvis i dess öfre del måtte blifva befriad ifrån den genom spanmålstullarna dem orättvist påförda skattebörd, hvilken börda de i sin fattigdom — den naturen och ingen annat vållat — icke förmå att bära.

Och beträffande den fruktan utskottet hyser, nemligen derför, att anspråk af den mest skiftande beskaffenhet måhända skulle komma att ställa oafvisliga kraf på lagstiftarens tillmötesgående, derest min motion blefve bifallen, så skall jag lugna herrar utskottsledamöter och andra med den allra kraftigaste försäkran, att herjeådalingen, hvilken allt ifrån barndomen fått vänja sig vid och tränats i umbäranden och försakelser af allehanda slag, aldrig skall komma att besvåra lagstiftaren med att yrka på tullfrihet för siden, finare skodon, lyxartiklar, leksaker etc. etc., ty något dylikt ingår icke i herjeådalingsens behof, men mat behöfver

han liksom andra menniskor — och får han sådan, så att han slipper svälta alltför mycket, så är han fullkomligt nöjd med sin anspråkslösa och alls icke afundsvärda ställning.

Vidare säger utskottet: »Dessutom bör ej förgätas, att, enligt den s. k. mellanrikslagen, i Norge frambragt omalen spannmål äfvensom det frambragt och förmalen spannmål vid införsel landvägen till Sverige redan nu åtnjuter tullfrihet.»

Hvad bevillningsutskottet härmed egentligen velat påvisa, skulle väl vara det, att den fattiga befolkningen i Herjeådalen skall genom den s. k. mellanrikslagen hafva beredts tillfälle att bekomma tullfri spannmål så mycket den behöfver, och att min motion till följd deraf icke blifvit af behöfvet framkallad. Men, mine herrar, det är icke så. Den tullfrihet, som utskottet här talar om, finnes till endast på papperet, hvad Herjeådalen angår; ty såsom en hvar af herrarne mycket väl vet, så kan inom det nordentjeldske Norge, mot hvilket Herjeådalen gränsar, icke produceras spannmål ens tillräckligt för eget behof, än mindre till export, utan den spannmål, som fraktas upp till Rörås och som herjeådalingen der får köpa, den tages öfver Trondhjem från utlandet och är alltså underkastad tull, då den föres öfver till Sverige. — Nej, skulle man vilja komma i åtnjutande af den af utskottet antydda tullfriheten, så vore man tvungen att resa ned till det söndentjeldske, det vill säga till de södra delarne af Norge, hvarest måhända något spannmål möjligen kunde finnas för export, men vida lämpligare än detta vore väl för herjeådalingen att i det hänseendet resa ned till Vestergötland eller Östergötland, emedan han då åtminstone icke behöfde riskera lifvet med att klättra öfver skyhöga fjell med den inköpta brödfödan. Och slutligen anför utskottet: »Samma lag medgifver äfven, att vid resan öfver landgränsen mellan Sverige och Norge viss myckenhet spannmål, utom malt, får, oafsedt dess ursprung, tullfritt medföras, nemligen af omalen spannmål 150 och af malen 100 kilogram.» Ja, jag skall helt onödd medgifva, att för de 6 à 7 familjerna, och flera äro de icke, som i Herjeådalen bo inom de 2 à 3 första milen närmast norska gränsen, medför visserligen den af utskottet här angifna tullfriheten till och med en väsentlig lättnad i dessa fattiga familjers existensvilkor; men hur pass effektiv samma tullfrihet kan blifva för dem, som bo på 6, 8 à 10 mils afstånd från riksgränsen, eller hafva 10, 12 à 14 mil till Rörås, och hvilka i de flesta fall ha obanade vägar till sina hem, det skall jag utan vidare öfverlemnna åt herrarne att sjelfva bedöma.

Jag vill till sist hafva sagt, att till följd af det ofantligt stora afståndet — inemot 30 mil från Rörås till gränsen mellan Herjeådalen och Helsingland eller 34 mil mellan Rörås och jernvägsstationen Ljusdal — komma de sädesproducerande orterna inom landet icke att lida det ringaste men af den härigenom föreslagna tullfriheten — nej, den kan, såsom uti motionen är

Ang. tullfrihet för spannmål och fläsk, som till riket införas öfver Funäsdalen.

(Forts.)

Ang. tullfrihet
för spannmål och
fäsk, som till ri-
ket infördes öfver
Frånäsdalen,
(Forts.)

angifvet, icke blifva »missbrukad eller blifva tillgodogjord för annat ändamål än det, hvartill den är afsedd, nemligen att i någon om än ringa mån bereda en af behovet högeligen påkallad lättmad i existensvilkoren för Herjeådalens i alla afseenden mycket vanlottade och mest fattiga befolkning.»

Herr talman, jag yrkar bifall till min motion.

Häruti instämde herrar *Bromée, Gunnar Eriksson, Nordin, Kardell, Dahlstedt, Wallmark* i Selånger, *Norman* och *Hahn*.

Herr Falk yttrade: Herr talman! För mig ställer sig denna punkt i utskottets betänkande alldeles icke som en fråga om tull, utan som en ren humanitetsåtgärd. Herr Norberg har i sin motion tydligen ådagalagt, huru ställningen är i den del af vårt land, för hvilken undantagslagstiftningen begärts. Han har visat att detta landskap, eller rättare att den del deraf, hvarifrån säd kan hemtas, äro på norska sidan Rörås, dit det är 7 mil, och på andra sidan Ljusdal, dit det är 26 och en half mil. Det synes mig ligga för öppen dag, att det är alldeles omöjligt, att, om denna del af vårt land beviljas denna undantagsförmån, densamma skall kunna missbrukas, ty transportkostnaderna äro så mycket högre, öfverstiga i så väsentlig grad tullen, att det aldrig kan blifva affär att taga spannmål från Norge och föra den denna väg till andra delar af landet. Utskottet har också förklaradt, att motionen har ett mycket behjertansvärdt syfte, men utskottet auser sig icke kunna förorda den, emedan, om den bifölles, fara vore att mångfaldiga anspråk af hvarjehanda beskaffenhet från olika delar af landet skulle framställas. För min del kan jag icke inse faran af detta förhållande. Anspråk kunna väl framställas, det har Riksdagen ofta erfarenhet af, men huru ofta de tillfredsställas, det beror på, hvilka skäl man har att åberopa. Kan det visas, att anspråk från andra håll äro lika billiga och rättvisa som ifrågavarande, så ser jag ingen fara att bifalla dem.

Jag skall, herr talman, be att i likhet med motionären få yrka bifall till hans förslag och således afslag å utskottets.

Herr *Aulin* förenade sig med herr Falk.

Vidare anförde:

Herr *Jansson* i *Krakerud*: Då de båda föregående talarne förebragt så många skäl, som jag anser behöfligt för bifall till motionen, så skall jag endast be att få tillkännagifva, att jag varit af sjukdom hindrad att anteckna mitt namn bland reservanterna.

Jag yrkar bifall till motionen.

Herr Anderson i Tenhult: Vi hafva i dag på förmiddagen likasom i afton fått höra efter min tanke allt för många mörka skildringar om provinsen Jemtland. För min del har jag en annan uppfattning. Jag tror, att ställningen der icke är så svår som i dag uppgifvits. Jag bor visserligen långt från den orten, så jag icke fått min kännedom på platsen, men jag har tagit reda på prisen uti de för de senare åren upprättade markegångstaxorna. Ser man på markegångstaxan, som gälde för 1892, således den sist upprättade, finner man, att medelpriset nämnda år på en hektoliter råg var i Jönköpings län 8 kronor 80 öre, men i Jemtland 6 kronor 65 öre och i Herjeådalen 5 kronor 50 öre. Medelpriset för hela riket utgjorde samtidigt 8 kronor 40 öre och var sålunda vida högre än priset i Jemtland och Herjeådalen. Ser jag på priset för korn, finner jag att det samma år var i Jönköpings län 8 kronor för en hektoliter, men deremot i Jemtland 5 kronor 11 öre och i Herjeådalen 4 kronor 75 öre. Markegångstaxorna äro ju upprättade af landstingens deputerade, och således har man anledning att tro, att i dem upptagna pris äro rigtiga. Äro de det icke, så hafva deputerade icke förhållit sig så som de bort.

Ang. tullfrihet för spannmål och fläsk, som till riket införas öfver Funäsdalen.
(Forts.)

För min del är jag öfvertygad derom, att hvad af ett par föregående talare anförts angående prisen deruppe är mycket öfverdrifvet. Sedan man fått jernvägar åt dessa trakter, har priset på spannmål der reducerats mycket mot hvad det var förr i tiden. Ehuru skäl väl kunde förefinnas att framställa yrkande på bifall till utskottets förslag, skall jag nu icke göra det. Jag har endast velat lemna några upplysningar om prisen enligt markegångstaxorna.

Herr Olsson i Sörnäs: Såsom af utskottsbetänkandet synes, har jag i denna punkt reserverat mig utan att på samma gång angifva något som helst motiv för min reservation. Det är i anledning häraf jag tagit mig friheten att begära ordet och skall nu något närmare utveckla skälen för min reservation.

Jag kunde icke föreställa mig, att denna motion skulle afslås, ty här var ju fråga om ett alldeles säreget förhållande, och jag drog icke i tvifvelsmål, att utskottet skulle visa sig barmhertigt mot ifrågavarande folk. Då utskottet icke gaf annat än ett naket afslag, så reserverade jag mig. Jag har inom utskottet arbetat för motionen och vill nu nämna, att vid votering, om sådan förekommer, jag skall rösta för bifall till motionärens förslag.

Herr Collander: Det är otvifvelaktigt mycket behjertansvärda förhållanden, som motionären har påvisat, och ingen kan lifligare än jag beklaga, att Riksdagen har åsatt tull på en sådan förnödenhetsvara som spannmål. Jag har i min mån sökt motverka detta och står fortfarande på samma ståndpunkt. Men detta

Ang. tullfrihet
för spannmål och
fläsk, som till ri-
ket infördes öfver
Funäsdalen.
(Forts.)

gör jag endast för så vidt det gäller att taga bort spannmålstullen för hela landet. En undantagslagstiftning på tullområdet, såsom motionen afser, kan jag återigen icke vara med om, ty det skulle komma att leda till de mest egendomliga konsekvenser och förhållanden. En undantagslagstiftning kan der endast ifrågakomma, om det är tal om inrättande af frihamn eller frilager; då är det riktigt att tullbeskattningen suspenderas för sådant område, som är bevakadt. Är det så, att en del af landet behöfver temporär nödhjelp, och staten anses böra träda emellan på ett eller annat sätt, så kan detta ske genom att t. ex. lemna fraktnedsättningar, eftergifva en eller annan skatt som utgår, t. ex. efter bevillningen, eller lemna direkt anslag eller dylikt. Är det åter så, att svårigheterna äro permanenta för dessa trakter, bör man tänka på andra sätt för att komma orten till undsättning, möjligen genom att bevilja odlingslån eller dylikt. Men att, på sätt motionären föreslagit, upphäfvat tullbeskattningen är bestämdt en för staten olämplig form att lemna undsättning. Det är ur den synpunkten jag i utskottet varit med om det förslag, som här föreligger. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr grefve Hamilton: Jag har begärt ordet i den kanske färfäga förhoppningen, att, om det blott klargjordes hvad denna fråga i själfva verket innebär, ingen i denna kammare skulle vara emot hvad motionären föreslagit.

Min ärade vän, den siste talaren, yttrade, att om det vore fråga om en tillfällig nöd, borde staten komma till hjälp genom ett tillfälligt understöd; vore det åter fråga om ett permanent förhållande, borde staten hjälpa denna landsdel på ett annat sätt än genom en undantagslagstiftning, t. ex. genom odlingslån. Men hvad skulle invånarne i norra Herjeådalen göra med odlingslån? Det är just det egendomliga, att de kunna ingenting odla, om de också finge låna aldrig så mycket penningar. Här är fråga om en del af Syerige, som befinner sig under så exceptionella förhållanden, att jag knappast tro, att man skulle kunna uppleta ett motstycke dertill, äfven om man ginge till det nordligaste Sverige. Ty äfven under polcirkeln kan säd odlas. Det hafva vi många gånger hört, och derom kunna nog representanterna från Norrbotten bära vittne. Men här är fråga om en ort, der faktiskt icke odlas ett korn och kan icke odlas ett korn. Det enda, som der odlas, är med svårighet litet potatis. Motionären har framhållit, att i de norra socknarne: Tännäs, Ljusnedal, Storsjö och Hede, således i hela norra delen, faktiskt icke kan odlas någon säd, och befolkningen der befinner sig således i ett permanent nödtillstånd. Invånarne måste städse skaffa sig sin brödföda utifrån. Motionären har likaledes framhållit, att det icke kan komma i fråga för dem att vända sig till någon annan ort än Rörås, ty fram till Ljusdals jernvägsstation från Funäsdalen är det öfver 26 mil

De måste således gifva sig af till Rörås, dit afståndet från Funäsdalen är 7 mil. Från de flesta öfriga orter är afståndet betydligt längre, och från dessa orter finnes derjemte i allmänhet icke något, som vi kalla vägar, utan öfver obanade marker och sjöar och nakna fjell måste man bana sig väg fram och tillbaka för att släpa hem den vara, som man behöfver för att uppehålla lifvet. Herrarne kunna därför tänka sig, hvilka ofantliga svårigheter denna befolkning har att kämpa med, och huru dyr varan blir under sådana omständigheter.

Ang. tullfrihet för spanmål och fläsk, som till riket införes öfver Funäsdalen.

(Forts.)

Nu säger utskottet, att enligt mellanrikslagen får vid resa öfver landgränsen mellan Norge och Sverige norsk spanmål införes tullfritt, till hvilken quantitet som helst och äfven annan spanmål, af omalen 150 och af malen 100 kilogram. Men beträffande först den norska spanmålen, så veta herrarne nog, att Norge i allmänhet icke är något spanmålsproducerande land och att särskildt nordenfjeldske Norge icke alls har någon spanmål att afyttra.

Hvad åter beträffar medgifvandet att tullfritt införa 100 à 150 kilogram, får ju detta enligt mellanrikslagen blott ske, om den, som skall hafva spanmålen, sjelf är med lasset. Man får sålunda taga ett halft hästlass med sig. Detta är en fördel för dem, som bo en 2 à 3 mil från riksgränsen. Men enligt hvad motionären meddelat mig, så, om man drager ett streck genom Herjeådalen parallelt med riksgränsen på 2 à 3 mils afstånd derifrån, får man mellan denna linie och riksgränsen en befolkning af på sin höjd omkring 50 personer, som har nytta af nämnda medgifvande. Det är inalles 6 à 7 familjer. Den öfriga befolkningen har deremot knappast någon fördel af detta stadgande i mellanrikslagen. Under sådana förhållanden kan det väl ej vara obilligt, att man kommer dem till hjälp på detta sätt. Och att medgifva dem tullfrihet kan ej medföra den ringaste fara; ty det är omöjligt under sådana förhållanden som dem, hvori befolkningen lefver der uppe, att spanmålen kan föras vidare in i riket.

Nu har den ärade representanten från Tveta, Vista och Moomsaga, med åberopande af 1892 års markegångspris, sökt ådaga-lägga, att invånarne i Jemtland och Herjeådalen ej kunna lida nöd, i ty att spanmålen der vore så ofantligt billig. Ja, det händer, att man sätter låga pris vid markegångssättning, när spanmålen är så dålig, att den knappt duger till menniskoföda. Sådant kan inträffa; och spanmålen var särskildt år 1892 öfverallt i Jemtland af denna beskaffenhet. Men att med markegångstaxan visa, huru spanmålen växer i Herjeådalen, lär väl icke gå för sig. I norra Herjeådalen växer ingen spanmål, och följaktligen kunna väl ej markegångsprisen afse spanmålen der. För öfrigt får man ju icke ofta betala spanmålen efter markegångspriset, utan man får betala hvad den verkligen gäller. Motionären har redan berättat, hvilka enorma pris man får betala deruppe.

Nu lär det väl vara så, att de fleste af herrarne, som sätta

*Ang. tullfrihet
för spanmål och
fläsk, som till ri-
ket införes öfver
Finnäsdaalen.
(Forts.)*

sig emot det utaf motionären framställda förslag, göra detta därför, att en undantagslagstiftning synes dem vara något oerhörddt, något oförsökt, något som ej förekommer i tullagstiftningen. Till en början ber jag att få erinra derom, att på den tid, då spanmålsprotektionismen stod i sitt högsta flor, under förra hälften af detta århundrade, man väl insett, att sådana undantagslagar voro nödvändiga konsekvenser af systemet, hvarför esomoftast kungörelser förekommo, hvarigenom icke blott tullen för hela riket suspenderades, utan äfven medgafs, att, på grund af den nöd, som rådde i särskilda delar af landet, spanmål fick tullfritt införas der och der och der. Men icke nog med detta; utan vi hafva mycket nära oss för närvarande ett exempel på, hurusom man sett sig nödsakad att af samma orsak förfara på samma sätt. I Norge har man också spanmålstullar, fast betydligt lägre än här i landet. Man har icke hunnit längre der än till 22 öre per kilogram för omalen spanmål och 50 öre per kilogram för malen; men ändå finna herrarne i Norges tulltaxa vid artikeln spanmål en anmärkning, hvarigenom upplyses, att råg och rågmjöl, som införas öfver tullstationerna Hammerfest, Vardö och Vadsö, äro tullfria. Fast norrmännen beskatta sin spanmål så lågt, ha de likväl ansett, att invånarne deruppe, som ha så stora svårigheter af hvarjehanda slag att bekämpa, böra få in sin nödvändiga brödföda tullfri.

Jag tror sålunda, att inga betänkligheter böra möta vid att bifalla motionen, som ej kan draga några farliga konsepvenser med sig. Här föreligger ett rent exceptionellt förhållande. Jag skall därför bedja att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till motionen i denna del.

Herr *Olsson* i Attersta instämde häruti.

Herr *Lovén*: Herr talman, mine herrar! Jag är visserligen ingen vän af undantagslagstiftning. Men då det gäller så exceptionella förhållanden som de, hvilka äro rådande i den del af Herjeådalen, hvarom nu är fråga, öfre Herjeådalen, måste dessa principiella betänkligheter vika. På grund af egen erfarenhet, förvärfvad under en flere månaders vistelse i dessa trakter, kan jag betyga, att den skildring af naturförhållanden och kommunikationer der, som herr *Norberg* nyss lemnade, fullt öfverensstämmer med sanningen. Der produceras icke ett spår och kan icke produceras ett spår spanmål. Vi hafva också hört, hvilka stora svårigheter finnas för befolkningen att förskaffa sig sitt nödiga behof deraf.

Under sådana förhållanden och på grund af hvad som anförts af föregående talare ber jag att få tillstyrka bifall till herr *Norberg*s motion.

Herr *Beckman*: Herr talman! Då äfven jag låtit anteckna

mig såsom reservant i denna punkt, skall jag be att få yttra några ord.

Efter den gripande skildring, som lemnats af representanten från dessa bygder, finnes väl ingen i denna kammare, som icke känner, att hans framställning är i högsta måtto bebjertansvärd. Denna hans skildring af en bygd, rik på försakelser och umbäranden, var, enligt mitt förmenande, lika enastående, lika mycket ett undantagsfall som den begäran, hvilken han i sin motion framställt. Det har redan påpekats, att den enda egentliga betänklighet man skulle kunna hysa mot att tillmötesgå motionärens önskan vore faran af att slå in på en undantagslagstiftning. Men jag frågar er, mine herrar: är icke hela detta »nya system» med dess lifsmedelstullar en undantagslagstiftning? Och är det icke på sätt och vis fråga om undantagslagstiftning hvarje gång, då än en näring, än en annan anhåller om specielt »skydd» för sig och sina? Men detta anses icke vara något olämpligt. Detta anses icke innebära någon fara. Skulle det då innebära någon större fara, om man i ett fall som det nu föreliggande kommer och begär motsatsen, begär att blifva förskonad från en skyddstull, som intet skyddar, befriad från en börda, onödigtvis lagd på en fattig befolkning?

Man skulle visserligen, i synnerhet från min ståndpunkt, kunna resonera som så: ju sämre dess bättre — eller med andra ord: ju flera sådana här skriande missförhållanden, dess bättre; dess förr kommer den dag, då detta system, som jag så djupt ogillar, måste brista i stycken. Men, mine herrar, jag upprepar hvad jag sade i förmiddags, att så länge våra finanser göra det till en möjlighet, att vi kanske få dragas med detta systemet ännu någon tid, är det bättre, att det ordnas så pass drägligt, som det möjligtvis kan göras.

Det har här af en ärad talare yttrats, att en sådan undantagslagstiftning som denna endast borde kunna ifrågasättas i afseende på sådana områden, som kunde ställas under tullbevakning, exempelvis en frihamn. Men här behöfs icke någon tullbevakning! Det är klart ådagalagdt, att en köpman icke kan importera spanmål till Funäsdalen för att sedermera försälja den så importerade varan till andra bygder. I stället för tullbetjening har man här alldeles tillräcklig »bevakning» genom stora afstånd, genom svåra samfärdsmedel. Jag anser därför, att man äfven från denna synpunkt mycket väl kan försvara, att man här gör ett undantag.

På dessa grunder och under anslutning till hvad motionären för sin del yttrat om förhållandena der uppe, anhåller jag, på det bevekligaste, att kammaren ville tillmötesgå motionärens här framställda begäran och bifalla hans motion.

Herr talman! Jag anhåller att få yrka bifall till motionen.

*Ang. tullfrihet
för spanmål och
fläsk, som till
riktet införes öfver
Funäsdalen.*

(Forts.)

Ang. tullfrihet
för spannmål och
fläsk, som till ri-
ket infördes öfver
Funäsdalen.

Med herr Beckman förenade sig herrar *Waldenström, Anderson Hasselbol, Svensson* från Karlskrona, *Wavrinsky* och *Persson* i **Tällberg**.

(Forts.)

Herr Bokström: Då jag biträdt det beslut, hvartill utskottet i denna punkt kommit, och sålunda är medansvarig för det samma, skall jag anhålla att få yttra några ord:

För min del delar jag den åsigten, att tullar å oundgängliga lifsförnödenheter äro en svår tyngd på bördan, och jag önskar därför lifigt, att de må kunna afskaffas icke endast i Funäsdalen, utan äfven i andra delar af vårt land.

Huruvida några alldeles särskilda förhållanden föreligga, som företrädesvis böra kunna föranleda till ett undantag ensamt för Funäsdalen, är icke utredt dermed, att enskild motionär derom gjort framställning, och väl bekant är, att det för närvarande finnes vissa hungerdistrikt i öfre Norrland, för hvilka en sådan eftergift icke är ifrågasatt.

Den högt aktade motionären har tvärt om i sitt sakrika anförande upplyst, att under de 31 år, han haft hushåll i Herjedalen, spanmålen aldrig der varit så billig som nu. En eftergift af den numera obetydliga spanmålstullen skall ock näppeligen kunna auses medföra någon nämnvärd lindring i de svårigheter och kostnader, som äro oskiljaktiga från den långa transporten från Rörås.

Jag skall emellertid icke taga vidare illa vid mig, om kamraren skulle afslå utskottets hemställan i denna punkt, och jag skall icke göra något yrkande.

Herr Forsell: Jag har en och annan gång hört sägas, att man i politiken icke skall låta känslan råda eller, såsom man säger, taga öfverhand. Men jag får bekänna, att, när jag hörde talaren från Herjedalen skildra det lif, som befolkningen der uppe för, jag blef rent af slagen af häpnad. Jag trodde verkligen icke, att det fans någon befolkning i vårt land, som lefde under sådana förhållanden som dessa arma fjellbor göra. Om vi tänka på de förhållanden, under hvilka vi lefva, på de pris vi betala för vår spannmål och på alla de bekvämligheter, som äro ställda till vår disposition, samt jemföra oss med dessa människor deruppe, kunna vi då hafva hjerta till att säga nej till hvad här begäres; och är det då orätt att låta känslan taga ut sin rätt, så att vi bevilja denna begäran?

Hvar och en må tycka härutinnan som han vill, men jag räknar det icke för orätt, om motionärens framställning beviljas.

Jag skall sedan be att få vända mig mot herr Anderson i Tenhult. Han talade om markegångstaxor. Om han varit med vid någon markegångssättning, så vet han mycket väl, hvad dessa markegångspris ha för betydelse. Jag vill fråga, om han

vill sälja spanmål till det pris markegångstaxorna angifva. Om man kunde köpa spanmål efter det pris dessa taxor angifva, då tror jag verkligen, att svenska folket icke skulle behöfva tala om höga spanmålspris.

*Ang. tullfrihet
för spanmål och
råsk, som till ri-
ket infördes öfver
Funäsdalen.*

(Forts.)

Herr talman! Jag skall icke längre upptaga kammarens tid, men af själ och hjerta yrkar jag bifall till motionärens framställning och afslag å utskottets hemställan.

Herr John Olsson: Jag skulle ha kunnat inskränka mig till att instämma med grefve Hamilton i hans anförande; ty jag tycker, att det yrkande, som motionären gjort, verkligen är så billigt, att kammaren endast af billighetskänsla borde kunna vara med om att bifalla hans motion.

Men jag begärde ordet med anledning af hvad den ärade representanten från Gotland nyss yttrade. Jag kan icke neka till, att jag blef något förvånad, då jag icke återfann hans namn bland reservanternas. Ty den ärade representanten från Visby har så många gånger här i kammaren med värme förfäktat gotländingarnas särskilda rättigheter och velat, att Riksdagen skulle bevilja dem särskilda förmåner, att det synes mig underligt, att han nu vill vägra en annan landsdel den lilla undantagsförmån, som man der så lifligt önskar. Jag tror icke, att den omedgörlighet, som den ärade representanten nu visar gent emot den ogynnsamt lottade landsdel, om hvilken nu är fråga, kan göra oss synnerligen benägna att, när han framdeles kommer och begär några särskilda förmåner för Gotland, då lemna vårt bifall dertill.

För min del yrkar jag bifall till motionen.

Herr Anderson i Tenhult: En föregående talare frågade, om jag någon gång närvarit vid markegångssättning. Jag får då upplysa honom om, att jag varit det många gånger och säkerligen flera gånger än talaren sjelf. Jag var närvarande förliden höst, då de pris åsattes, som jag för en stund sedan tog mig friheten nämna.

Inom den ort och det län, jag tillhör, hafva vi alltid velat hålla oss vid de rätta och rigtiga prisen och icke sätta dem så lågt, som det synes hafva skett på andra ställen. Jag har således ingenting att förebrå mig eller någon af de öfriga deputerade, som deltagit i markegångssättningen inom min ort, att vi hafva satt origtiga pris.

Herr Petersson i Runtorp: Jag har endast begärt ordet för att gifva till känna min förvåning öfver, huru man kan hålla väsen för ingenting. Så snart det blir fråga om tullar, så blir det alldeles som när man talar om bränvin — man blir litet besynnerlig. Hvad är det nu egentligen man talar och grålar om

*Ang. tullfrihet
för spannmål och
fläsk, som till-
rätt införes öfver
Funäsdalen.*

(Forts.)

här? När invånarne i Herjeådalen få betala 30 kronor för 100 kg. spannmål, hvad gör dem då den lilla tullen af 1 krona 25 öre? Kan man göra dem någon annan tjänst, såsom t. ex. med lättade kommunikationer, må man göra det, men hvad tullen beträffar, hafva de af den hvarken nytta eller skada, så att det icke är värdt att tala derom. Det synes vara ett nöje för herrarne att tala och skrika om sådana saker. För resten är det en känd sak, huru mycken smuggling mellan Sverige och Norge, befolkningen har för sig deruppe. Det är icke sagdt, att de nöja sig med den obetydliga myckenhet spannmål, som de få föra med sig öfver gränsen, utan de taga nog med sig och föra öfver gränsen samt vidare till sina boningar betydligt mera. Sådant går mycket lättvindigare till, än man här velat låta påskina. Jag lägger mig för öfrigt icke i detta. Hela frågan är en obetydlighet. Det är besynnerligt, att man vill stifta undantagslagar i nu förevarande fall. Men så snart tullar komma på tal, talas om både likt och olikt.

Jag bryr mig icke om frågans utgång. Kammaren må besluta, huru den vill för mig. Men jag tycker, att utskottet haft rätt i hvad det i denna fråga sagt, och jag yrkar därför bifall till dess hemställan.

Herr Jonsson i Hof: Det må vara sant, att den fråga, som nu föreligger, icke har någon egentligt stor räckvidd. Men så stor är den dock, att man icke bör tala om de åsikter, som uttryckts i kammaren om densamma, på ett sådant sätt, som den senaste talaren har gjort. Hvad man än må hysa för åsikter, bör man icke förqväfva en menniskokänsla och hindra den att göra sig gällande. Den bör vara tillräckligt stor, för att man skall tala om sådana saker i en annan ton än hvad här har skett.

Jag yrkar bifall till motionen och afslag å utskottets hemställan.

Herr Bexell: Jag tror icke, att invånarne i Herjeådalen äro i den svåra belägenhet, att det är nödvändigt för staten att träda emellan och understödja dem. Det torde nu lika litet som förut finnas någon i Herjeådalen, som tänker lefva på spannmålsproduktion.

Jag vill fråga dessa herrar på stockholmsbanken, som tala så varmt för motionen, om det verkligen är deras goda hjertan gent emot Herjeådalen, som mana dem härtill. Nej, jag tror det icke! Det är frihandlarne, som vilja skjuta brèche på vår tulltaxa. Det är nog ingenting annat de vilja, och därför afstyrker jag helt och hållet denna motion. Jag vill särskildt nämna, att motionären, om jag mins rätt, sade, att billigare spannmålspris än nu har aldrig funnits i Herjeådalen. Hvarför kommer man då just i år och begär denna lilla nedsättning, som i alla fall ingen-

ting kan inverka på spannmålsprisen deruppe. Jo, möjligtvis kan det vara för en minskning i renjagten, som de framställa detta förslag? Jag endast frågar.

Ang. tullfrihet för spannmål och fläsk, som till riket införas öfver Funäsdalen.

(Forts.)

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall till herr Norbergs motion i förevarande del; och fann herr talmannen den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Herr Bexell begärde likväl votering, hvilken ock företogs, enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som vill att kammaren, med afslag å bevillningsutskottets hemställan i punkten 8:o mom. a) i betänkandet n:o 7, bifaller herr Norbergs i ämnet väckta motion, röstar

Ja;

. Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets omförmälda hemställan.

Omröstningen utföll med 110 Ja och 81 Nej; hvadan kammaren beslutat i enlighet med ja-propositionens innehåll.

Mom. b).

Bifölls.

Punkten 9.

Sedan herr *O. Melin* i en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 89, föreslagit afskrifning af den sjöfarten under namn af lastpenningar åliggande beskattning, hemställde utskottet i föreliggande punkt,

att Riksdagen ville besluta att på det sätt bifalla ifrågavarande motion, att den sjöfarten under namn af lastpenningar åliggande afgift måtte under loppet af tio år afskrifvas sålunda, att densamma måtte från och med början af år 1894 utgå med 9 öre för ton;

från och med början af hvarje derpå följande år till och med år 1903 med ett öre mindre per ton än det närmast föregående året; samt

Ang. afskrifning af lastpenningarne.

(Forts.)

Ang. afskrifning
af lastpenning-
garne.

(Forts.)

från och med början af år 1904 alldeles upphöra.

I en vid punkten fogad reservation hade deremot herrar friherre *Barnekow, Fock, Almström, Cavalli*, grefve *Klingspor, Nisser, Treffenberg, Söderberg*, friherre *Alströmer* och *Benedicks* hemställt om afslag å motionen.

Efter föredragning af punkten begärdes ordet af

herr Swartling, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Om det verkligen vore så, att den nu ifrågasatta afskrifningen af lastpenningarne skulle kunna leda till gagn för den svenska sjöfartsnäringen, så skulle jag för min del — och jag är öfvertygad om att de flesta af kammarens ledamöter, måhända alla, skulle handla på samma sätt — gerna vara med om denna sak. Men nu har emellertid sjelfva den komité, som hade sig uppdraget att undersöka sjöfartsnäringens ställning och afgifva förslag till upphjelpande af densamma — som vi alla veta, har denna näring arbetat under svåra förhållanden — förklarat sig anse, att lastpenningarnes afskaffande säkerligen icke kan för närvarande innebära någon afsevärd fördel för den svenska rederinäringen. Vid sådant förhållande och då derjemte tydligt och klart framhållits, att lastpenningarnes afskaffande skulle till väsentligaste delen eller med nära 60 % komma utländska skeppsredare till godo, under det att endast den mindre delen af omkring 40 % skulle komma den inländska skeppsfarten till godo, kan jag icke finna något skäl för att bifalla utskottets hemställan.

Det är derjemte icke något litet belopp, som här är i fråga. Lastpenningarne uppgå till omkring en half million kronor. Och att beröfva statsverket en sådan inkomst, utan att på samma gång den uppkomna luckan på lämpligt sätt fyllas, finner jag vara ganska betänkligt, ja så betänkligt, att jag föreställer mig, att Riksdagen svårigen skall vilja afgöra en sådan fråga på förslag af enskild motionär. Som vi alla erinra oss, var det också år 1885, då en nedsättning från 14 till 10 öre gjordes, på grund af en utaf Kongl. Maj:t framlagd proposition, som sådant skedde. Mig synes också nödvändigt, att en närmare utredning af saken sker och att, om så befinnes lämpligt, en framställning i detta syfte göres från regeringens sida.

På grund af det i korthet anförda yrkar jag afslag å utskottets hemställan och bifall till den till utlåtandet fogade reservationen, afgifven af friherre *Barnekow* med flere.

Häruti instämde herr *Pehrsson* i Norrsund.

Vidare anförde

Herr J. H. G. *Fredholm*: Den siste talaren grundade sitt yrkande om afslag på samma skäl, som reservanterna från Första

Kammaren, nemligen på hvad sjöfartsnäringskomitén har anfört i sitt betänkande. Han anförde, att sjöfartsnäringskomitén, för hvilken yttrande finnes redogjort i reservationen, säger, att *säkerligen* skulle lastpenningarnas afskaffande icke för närvarande innebära någon afsevärd fördel för den svenska rederinäringsen». Detta »sakerligen» torde man likväl icke få taga alldeles efter ordet. Ty strax efter sedan komitén sagt detta, säger samma komité: »i den mån lastningspenningarnas afskaffande medförde någon nytta för rederinäringsen». Dessa af komitén gjorda uttalanden stå sålunda i uppenbar strid mot hvarandra, och därför torde man icke åt den »säkerhet», med hvilken komitén uttalar sig, få tillmäta så synnerligen stor betydelse.

Denna fråga har så länge varit föremål för Riksdagens behandling, att den omständigheten, att förslaget nu framkommit från enskild motionär, icke torde göra någonting till saken. Förut har frågan om lastpenningarnes borttagande varit framlagd för Riksdagen såsom kongl. proposition, ehuru denna proposition då icke blef bifallen till mera än en del.

Skälen för bifall till motionärens förslag finnas i betänkandet fullständigt angifna. Men der saknas ett skäl, som kanske icke är utan betydelse för en och annans uppfattning af frågan. Det har sagts, att om lastpenningarna afskaffades, skulle denna fördel hufvudsakligen komma de utländske skeppsredarne till godo. Det är ett motiv, som jag för min del hört många gånger anföras för att icke afskaffa lastpenningarne. Sjöfartsnäringskomitén åberopar äfven detsamma. Men det torde väl vara alldeles uppenbart, att det icke är eller kan vara de utländske skeppsredarne, som sjelfva i sista hand betala lastpenningarne, då de gå med frakt på Sverige, utan i regel är det nog varumottagaren och varuafsändaren, som i förhöjd frakt få betala äfven lastpenningarne. Borttager man lastpenningarne, kommer följden deraf att blifva den — hvilket äfven sjöfartsnäringskomitén påvisar — att frakterna skola nedgå; men detta, säger sjöfartsnäringskomitén, kan för rederierna icke blifva någon fördel. Dermed må nu förhålla sig huru som helst; de som idka denna näring påstå, att de skulle hafva fördel af lastpenningarnes borttagande; hvad som likväl är visst och hvad hvar och en kan bedöma, det är, att om frakterna nedgå, skall detta utan tvifvel vara en fördel för varuemottagaren, men isynnerhet för varuafsändaren, hvilken derigenom kan bereda sig större vinst på sin försäljning till utlandet. Ty då priset på den utländska marknaden icke kan undergå någon ändring genom lastpenningarnes borttagande, så få ju exportörerna i sjelfva verket så mycket bättre betaldt för sin vara, som de få betala mindre i frakt. Och för varuemottagaren är det tydligt, att det skall vara en fördel att kunna få varorna hitfraktade för ett billigare pris.

Sistnämnda omständighet är i mina ögon af en icke oväsent-

Ang. afskrifning
af lastpenning-
garne.
(Forts.)

Ang. afskrifning
af lastpennin-
garne.
(Forts.)

lig betydelse i denna fråga. Ty genom de höga tullsatser, som blifvit af sista lagtima Riksdagen beslutade, är importen redan nu högst väsentligt betungad af indirekta afgifter. Om man nu lättar dessa indirekta afgifter genom borttagande af lastpennin-garne, så bereder man ju importörerna en lindring i utgifter, som till sist kommer hela folket till godo.

Hvad det beträffar, att man genom lastpenningarnes afskaf-fande skulle beröfva statsverket en inkomst, ett skäl, som af den siste talaren anfördes till stöd för yrkandet på afslag, så kan det ju icke bestridas, att staten skulle förlora en inkomst. Men om den inkomst, som statsverket genom lastpenningarne bereder sig, grundar sig på en olämplig och origtig skatteform, så är det icke i mina ögon något skäl att icke afskaffa denna skatteform der-för, att staten derigenom skulle gå förlustig en inkomst. Staten får i stället skaffa sig andra inkomster, som äro mera öfverens-stämmande med en rättvis beskattning. Den omständigheten, att lastpenningarne äro såsom skatt betraktade orättvisa, tillmåter jag en stor betydelse såsom skäl för deras afskaffande, därför att Riksdagen genom grundskatternas afskrifning uttalat sig för den mening, att skatterna skola hvila på lika och rättvisa grunder och drabba hvar och en i förhållande till hans skatteförmåga. I öf-verensstämmelse med en sådan uppfattning är det alldeles uppen-bart, att man måste, om man vill handla konsekvent, taga bort lastpenningarne — en näringsskatt, hvilken icke trycker någon annan näring i vårt land.

På grund af de skäl, som i utskottets betänkande anföras, och af hvad jag nu tillåtit mig framhålla, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr Brodin: Då talaren på norrköpingsbanken framhöll det af reservanterna åberopade utdraget af sjöfartsnäringskomit-éns utlåtande såsom skäl för afstyrkande af utskottets förslag, så skall jag be att få påpeka, att sjöfartsnäringskomiténs majori-tets åsigt var, att sjöfartsnäringen skulle understödjas medels pre-miering (och komiténs hela betänkande gick ut på att framhålla detta så mycket som möjligt); och derigenom ansågos dessa last-penningar kunna bibehållas. Detta var således under antagande, att premieringssystemet i stället skulle införas. Men då det nu visat sig, att inga sympatier finnas för att bevilja näringen dessa premier, så borde väl någon annan fördel i någon form komma den till del.

Komitén och alla embetsverk, som yttrat sig, äfvensom en-skilda personer, hafva kommit till den åsigt, att denna näring är tryckt och mera beskattad än andra. Men så snart det blir fråga om något slags lindring, då finnas alltid förhinder. Det står i detta utlåtande från sjöfartsnäringskomitén och framhöllis äfven af representanten på norrköpingsbanken, att de utländska redarne

skulle komma att taga större delen af denna lindring, om den beviljades. Det är nu visserligen så, som det står i betänkandet, att transporten verkställes till ungefär 60 % af utländska fartyg. Men det är att märka, att lastpenningarne uttagas vid export endast vid första resan; vid import deremot betala fartygen vid hvarje resa. Då det nu är svenska fartyg, som ombesörja största delen af importen, så blir förhållandet icke såsom 60 till 40, utan så att de svenske redarne och fartygen få betala mycket mer än 40 %. Det finnes icke någon statistik öfver detta, så att de rätta siffrorna kunna uppgifvas. Jag har velat påpeka dessa förhållanden, som bevisa, att det är en mycket större anpart, som de svenska rederierna betala, än dessa 40 %, som här äro i fråga.

Då det förut varit fråga om lindring för sjöfartsnäringen, så har det alltid blifvit afslag på allting. Deremot har denna näring blifvit ombuldad antingen i direkt eller indirekt form med nya pålagor. Vi hafva till exempel i dag haft en fråga före angående kopparplåten; det blir en ytterligare skatt på sjöfartsnäringen, om Riksdagen i gemensam votering beslutar tull på densamma. Sjöfartsnäringen har äfven i en annan form blifvit hugnad med något, som skeppsredarne anse för en ganska betydlig skatt, nemligen den nya sjölagen, ehuru denna är en skatt endast i indirekt form.

Då nu inom Riksdagen har gjort sig gällande den åsigten, att lastpenningarna böra afskrifvas i samband med grundskatterna, och då en del af dem äfven afskrefs, då första grundskatteafskrifningen egde rum, så synes det mig billigt och rättvist att äfven nu fullfölja det, som Riksdagen beslutat. Det borde ju fortfarande vara ett prejudikat, då grundskatterna äro afskrifna. På grund deraf skall jag be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Swartling: Jag har begärt ordet med anledning af ett yttrande från den ärade talaren på stockholmsbänken, som påstod, att det skulle ligga en motsägelse i sjöfartsnäringens uttalande, då komitén på ett ställe säger, att lastpenningarnes afskaffande »säkerligen icke för närvarande skulle innebära någon afsevärd fördel för den svenska rederinäringen», och i en annan punkt säger: »i den mån lastpenningarnes afskaffande medförde någon nytta för rederinäringen.» Jag kan för min del icke finna, att det ligger någon motsägelse deri. Komitén bestrider icke, att det kan vara någon fördel. Den säger endast, att det icke kan vara någon afsevärd fördel. Och då kan den också säga: »i den mån lastpenningarnes afskaffande medför någon fördel.» Således kan jag icke godkänna denna anmärkning. Deremot synes det mig ligga en stor motsägelse i den ärade talarens eget påstående, då han säger, att det är ur rederinäringens synpunkt som skeppsredarne önska denna förändring, därför att den skulle vara till gagn för denna näring, men kort derefter antyder, att denna fördel blir

Ang. afskrifning
af lastpenning-
garn.

(Forts.)

mycket liten, emedan lastpenningarne ingå i fraktberäkningen. Ja, så kommer nog otvifvelaktigt att gå, ty borttagas dessa lastpenningar, blifva frakterna, åtminstone under vissa förhållanden, lägre, och jag ber att få fråga: hvilken nytta har då sjöfartsnäringsen af dessa lastpenningars borttagande? Blir det icke att premiera den utländska sjöfarten på vårt land? Om vi äro än så ömsinta om den inhemska rederinäringsen, icke böra vi väl vara det äfven, då det gäller den utländska.

Den ärade talaren på gefleborgsbänken påstod, att icke siffran för de utländska skeppsredarne skulle kunna sättas så högt som till 60 procent af den fördel, som skulle uppkomma genom lastpenningarnes afskaffande.

Jag vill icke disputera med honom; det är ju möjligt, att siffran kan sättas något lägre, men han bestred icke, att det var en rätt hög procent, och äfven om denna del skulle vara mindre än 60 procent, anser jag den dock vara för stor för att kunna efterskänkas.

Herr Melin: Ett par af de föregående talarne hafva redan besvarat åtskilliga af de anmärkingar, som reservanterna framställt i denna fråga, så att jag tror, att jag kan uttala mig temligen kort.

Jag ber då först att få vända mig till den talare, som först yttrade sig mot lastpenningarnas borttagande. Jag förvånar mig öfver att de, som i så hög grad intresserat sig för denna fråga vid de många tillfällen, frågan varit föremål för kammarens behandling, vilja envisas med att hålla på att lastpenningarne till 60 procent betalas af utlänningarne. Jag har icke en, utan flera gånger sökt att få underrättelse härom i embetsverken, såväl kommerskollegium som generaltullstyrelsen, men der finnes ingen statistik, som lemnar upplysning om dessa förhållanden. Det skulle blifva för besvärligt, har man sagt, att uppgöra en sådan.

Emellertid hoppar man helt lättvindigt öfver till sådan bevisföring, att, därför att sjöfarten bestrides med 60 procent af utländska fartyg och 40 procent af svenska, det också är utlandet, som betalar 60 procent af lastpenningarne. Så är emellertid, efter min förmening, icke förhållandet.

Herrarne veta mycket väl, att den reguliera traden på utlandet bedrifves till största delen af svenska fartyg. De ångbåtar, som gå från Stockholm, Malmö och Göteborg m. fl. platser och som göra sina 20 à 25 resor om året till och ifrån utländska hamnar, de betala hvarenda gång sina dryga lastpenningar för ingående, men icke mer än en gång för utgående.

Om jag beräknar, att ett sådant rederi betjenar varutrafiken genom att på bestämda tider öfverföra svenska varor till utlandet äfvensom från utlandet sådana varor, som behöfva hit införas; om, säger jag — för att taga ett exempel — detta rederi, med

sina 8 båtar, betalar c:a 16,000 kronor i lastpenningar, så kan väl ingen säga annat än att detta rederi lider af denna utgift på 16,000 kronor? Man kan omöjligen påstå annat än att den *svenske* redaren i detta fall är den lidande.

Ang. afskrifning
af lastpenning-
garne.
(Forts.)

Antaga vi nu det förslag, som utskottet mycket klokt tillstyrkt, att nemligen icke afskrifva på ett år, utan på flera år, få vi en summa af 48,000 kronor om året. Om nu de svenska redarne få hälften eller mer än hälften och de utländske något mindre än hälften af denna afskrifning, är det då icke i hvarje fall en fördel för de svenske redarne, äfven om de utländske få en liknande fördel? — Jag påstår att det alltid blir en fördel för de *svenske* redarne.

Derjemte måste jag ihågkomma, att den svenska exportvaran är en tung och skrymmande vara, som kräfver en större mängd fartyg för att utföra, och drabbar tungan af lastpenningarne i sista hand denna svenska vara, likasom de betydande kollaster, som föras in, vare sig lasterna gå med svenska eller med utländska fartyg. Lätom oss taga ett exempel. Der ligger ett fartyg i Köpenhamn, som skall gå till Norrland och lasta, det är af sådan storlek, att det får betala i lastpenningar 300 kronor in och ut tillsammans. Om nu befraktaren säger till fartygsegaren: nu äro lastpenningarne borta, vill ni taga 300 kronor lägre frakt och detta beviljas, så frågar jag: hvem får i sista hand betala dessa lastpenningar, om icke den *svenska* varan?

Lastpenningarne hafva för 1891 uppgått till 320,000 kronor för inkommande och 155,000 kronor för utgående fartyg, hvilket jag anser visa, att det är de *svenske* redarne, som få betala större delen. Herrarne skola också komma ihåg, att det icke är skäl att genom bibehållande af lastpenningarne betunga den reguliera traden, som i så hög grad underlättar trafiken på utlandet. Då år 1885 på grund af en kongl. proposition lastpenningarna föreslogos att afskrifvas tillsammans med en afskrifning af grundskatterna, beviljades detta i Första Kammaran utan votering. När så frågan förekom i Andra Kammaran, föreslogs det af en framstående medlem, herr Olof Jonsson i Hof, att denna afskrifning af lastpenningarne icke skulle beslutas förr, än man sett att båda kamrarna beslutat en afskrifning af grundskatterna. Sedan detta skett, beslöts med stor majoritet, att 30 procent af lastpenningarna, motsvarande lika afskrifning af grundskatterna, skulle beviljas. När det nu under tidernas lopp visat sig, att dessa båda frågor hänga tillsammans, synes det mig vara en ren billighetsfråga, att, när jordbrukarne fått sina grundskatter afskrifna, dessa lastpenningar äfven afskrifvas.

Hvad beträffar herr Swartlings åsigt, att statskassan icke skulle hafva råd till detta, så säger jag såsom en föregående talare, att, om det är erkändt, att dessa lastpenningar äro orättvisa afgifter, de endast på denna grund icke längre böra bibehållas.

Ang. afskrifning
af lastpenning-
garne.
(Forts.)

För öfrigt tror jag, att det är ett stort misstag att tala om införande af sjöfartspremier; sjöfartsnäringskommittén har upptagit detta förslag såsom ett älsklingsämne, men anser jag, att det ingalunda skulle blifva till nytta för sjöfarten. En annan sak kan det vara, när det gäller att i ett eller annat enstaka fall bevilja något auslag, för att t. ex. öppna en trade på transatlantisk hamn. Ett sådant understöd må kunna beviljas, men jag kan icke vara med om att åt sjöfartsnäringsnämningen öfver hufvud gifva något skydd. Jag tror för min del, att hvad som här behöfves, det är att låta denna näring vara fri, låta den hafva så få afgifter som möjligt, och gillar den åsigt, som i de flesta länder tillämpas, der sjöfartsnäringsnämningen står högt, att denna näring framför andra bör vara fri. Man får icke behandla denna näring såsom man gjort med åtskilliga andra näringar, utan låtom oss försöka att på allt möjligt sätt utveckla den i en sund riktning. Det är förvånande att man, när man inom landet bygger jernvägar åt alla håll, icke vill på rätt sätt tillgodose sjöfarten. Man bör ej heller anse den utländske redaren såsom en fiende; han gör oss stora tjänster, emedan vi med vårt lilla kapital icke kunna med egna fartyg föra ut våra stora partier af skrymmande varor.

Hvad återigen den reguliera traden beträffar, så må herrarne komma ihåg, att det är den *svenska* reguliera traden som hufvudsakligen uppehåller trafiken under vintern. Men när öfver hufvud taget de utländska redarne på grund af vissa förhållanden rörande assurance etc. på hösten sluta sina turer, då är det hufvudsakligen de svenske redarna, som med stor risk och kostnad uppehålla traderna. — Herrarne må tro, att denna risk under isvintren är stor, att materielen slites orimligt, och att kostnaderna uppgå till betydliga belopp. Det är således för landets alla varor af stor vikt, att den reguliera traden uppehålles, och det är den, som betalar lastpenningarna i hög grad.

Denna sista vinter, den svåra isvintern, har hvar och en kunnat märka, hvilken oro rådt öfver hela landet, när en eller annan dag en båt ej kunnat gå ut och således den reguliera traden ej kunnat upprätthållas. Detta vill jag fästa uppmärksamheten på, så att herrarne se denna fråga rätt.

Här har åberopats sjöfartsnäringskommitténs utlåtande, och det är ordalagen i detta, som utslutande lagts till grund för reservationen. Jag vill emellertid åberopa ett annat ställe i samma utlåtande, som torde vara mer lämpligt att stödja sig på, fastän icke resevanterna gjort detta.

Kommittén säger nemligen: »Med vår handelsflottas, åtminstone den störres, mindre tillfredsställande beskaffenhet sammanhänger, att rederinäringsnämningen hos oss icke bedrifvits på det sätt och med den omsigt, som i åtskilliga främmande länder faller. Det har i vårt land varit ganska vanligt, att rederirörelse drifvits såsom biaffär till andra förrättningar. Detta skedde i synnerhet

då handelsflottan bestod af segelfartyg och då ett fartygs befraktande i så hög grad berodde af befälhafvarens åtgöranden. De förändrande förhållanden, som numera inträdt, kräfva emellertid, att rederirörelsen drifves såsom en affär för sig, och för dess rätta handhafvande eifordras en speciel, ingalunda obetydlig erfarenhet och utbildning. Den omständighet, att vederbörande redare hos oss varit mindre förtrogne med sin affär, har ock gjort, att de ibland råkat i händerna på agenter, hvilka ådragit dem betydliga kostnader.

Ang. afskrifning
af luspennin-
garne.
(Forts.)

Men äfven der rederirörelsen drifvits såsom en särskild affär och redarne under ett äldre tidskifte förvärfvat sig erfarenhet och kapitaltillgångar, hafva de mången gång dragit i betänkande att följa med den nutida utvecklingen af skeppsfarten. Äfven yngre affärsmän hafva härigenom afhållits från att egna sig åt rederinärningen, i synnerhet som den samma numera, för anskaffande af tidsenliga fartyg, kräfver långt betydligare kapital än fordom.

Exempel från England, och väl äfven från vårt grannland, Danmark, gifva vid handen, att man bör söka ordna rederirörelsen i större kapitalstarka företag, hvilket lättast ernås genom bildande af bolag eller liknande associationer. Äfven i detta hänseende torde, hvad vårt land beträffar, mycket vara öfrigt att önska.»

Ja, mina herrar, deri tror jag, att sjöfartsnäringens räddning ligger. Vi måste med kraft söka slå in på vägar, som vi ännu ej tillräckligt beträdt. Vilja herrarne på det sättet visa sjöfartsnäringen intresse och tillse, att dess utgifter må blifva så ringa som möjligt, så tror jag, att äfven för denna näring en bättre framtid skall randas.

Herrarne kunna knappt tänka sig, hvilka utgifter som drabba våra fartyg. Jag vill ej trötta kammaren med att uppräknas dem alla, utan vill blott framhålla en enda post. Fartygsrederierna erlägga ensamma hela den afgift, som utgår under namn af fyr- och båkmedel, uppgående till 1,400,000 kronor om året. Jag klandrar visst icke, att sjöfarten betalar en sådan afgift och har vid flera tillfällen uttalat den åsigt, att vi ej böra nedsätta densamma, utan i stället fordra bättre materiel, d. v. s. bättre sjömärken, fyrary, lotsbåtar och dylikt.

Men hvad jag vill framhålla är, att afgiften för dessa anstalter betalas af sjöfartsnäringen *ensam*, oaktadt de samma äro till nytta både för kronofartygen och fiskerinäringen m. fl.

Jag skulle kunna nämna ännu flere exempel, som borde bringa oss att tänka på, om det ej vore skäl att liundra andra sjöfartsnäringens bördor.

Jag har i min motion ej velat vidlyftigt ingå på frågan, såsom tullfråga betraktad, utan jag har hufvudsakligen velat framhålla den synpunkten, att det vore rättvist att denna börda afskrifves, när grundskatterna blifvit afskrifna.

Ang. afskrifning
af lastpenning-
garne.
(Forts.)

På detta skäl i främsta rummet och på grund af hvad jag i öfrigt anfört, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr *Ekström* instämde med Herr *Melin*.

Herr *Jansson* i *Krakerud*: För min del tror jag, att det är med en viss tveksamhet, som man bör gifva sig in på detta område, och att det är svårt att gifva ett bestämdt svar på frågan, hvilken som får betala dessa lastpenningar.

Herr *Swartling* lemnade oss den upplysningen, att de utländska rederiegarne skulle draga lika stor nytta af att dessa lastpenningar borttoges, som våra egna redare. Men i sitt senare anförande sade han, att han trodde, att befrielsen från denna afgift skulle blifva till föga nytta för våra rederiegare, emedan frakterna skulle komma att nedgå och således vinsten skulle blifva ringa för skeppsredarne.

I reservationen på sid. 31, de 3 eller 4 nedersta raderna, finner man ett liknande uttalande. Der säga nemligen reservanterna: »Men afgiftens borttagande skulle sannolikt förr eller senare leda dertill, att i regel frakterna mellan Sverige och utrikes orter i motsvarande mån nedginge, och fördelen af denna åtgärd skulle då för skeppsrederierna öfverhufvud blifva ingen.»

För min enskilda del tycker jag, att dessa rader innehålla de starkaste skäl för bifall till utskottets förslag.

Jag skall derjemte be att få fästa uppmärksamheten på att i Europas alla protektionistiska länder äro dessa lastpenningar borttagna. Man finner sålunda, att dessa länder hafva tänkt ej blott på att skydda de näringar, som kunna skyddas medelst tullar, utan äfven på att främja sina exportnäringar.

Om man nu besinnar, att vår jernindustri befinner sig i ett mycket svårt läge, till följd af de låga prisen på tackjern, och om det är sant, att konkurrensen skulle komma att drifva ned frakterna med anledning af att man tager bort lastpenningar, synes det mig, att man i exportnäringens intresse skulle kunna vara med om att afskrifva dessa lastpenningar. Jag tror ock, att om jordbrukarne, som exportera smör och kött på England, skulle få billiga fraktpriser, så skulle detta ej egentligen vålla någon skada.

Man har sagt, att man skulle beröfva statsverket en inkomst genom att bifalla detta förslag. Ja, det är nog sant, att statens inkomster derigenom skulle blifva minskade, men detta kommer naturligtvis i stället våra exportnäringar till godo, nemligen vår export af trämassa, jern och smör, som äro våra viktigaste utförselartiklar.

Således synes det mig, som om man just i reservationen hade starkaste skäl för bifall till utskottets förslag.

Jag skall dessutom be att få påpeka, att — om jag ej miss-

minner mig — dessa lastpenningar hafva behandlats på ungefär samma sätt som grundskatterna. Hade det ej varit en urtima riksdag, som beslutat afskrifningen af grundskatterna, utan en lagtima, är jag alldeles säker på att det framkommit motion i samma syfte som den nu föreliggande, och då lär väl svårligen denna lagtima Riksdag kunnat besluta afskrifning af grundskatterna utan att på samma gång jemväl borttaga lastpenningarne.

*Ang. afskrifning
af lastpenning-
garne.*
(Forts.)

Då nu så är, att den *ena* afskrifningen är skedd, så synes det mig vara mycket oegentligt att vägra bifall till den andra. Jag är verkligen af den åsigt, att rederiegarne ej få synnerligen stor nytta af denna afskrifning, ty enligt min öfvertygelse kommer konkurrensen att verka, att det blir billigare frakter. Men det är just detta, som våra exportartiklar behöfva, ty under nuvarande förhållanden är det svårt för dessa, såsom för vårt smör och jern och öfriga utförselartiklar, att konkurrera på den utländska marknaden. På grund af hvad jag nu anfört skall jag taga mig friheten att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Swartling: Herr talman! Mine herrar! Det är ej första gången som den siste ärade talaren deltagit i diskussionen om denna fråga, ty han yttrade sig för några år sedan i den samma. Men hans uppfattning sedan den tiden tyckes hafva förändrat sig.

Förr ansåg han, i likhet med mig och många andra, att det ej kunde vara skäl att till större eller mindre del bortskänka lastpenningarne till utländska redare.

Nu deremot har han uppgifvit den ståndpunkten, i förhoppning att borttagandet af nämnda afgift skulle medföra lägre frakter, hvilket skulle komma våra exportnäringar till godo.

Detta senare är godt och väl, och jag tror, att så skulle komma att ske, men hvad har sjöfartsnäringen för gagn häraf? Icke ett spår.

Den ärade talaren på göteborgsbanken yttrade sig så, som om här i allmänhet i kammaren och särskildt hos mig skulle råda afvoghet mot denna näring. Jag ber att få säga, att han häri misstager sig alldeles bestämdt. Jag tror, att vi litet hvar äro hågade att på lämpligt sätt söka upphjelpa sjöfartsnäringens tillstånd, men vi önska och fordra, att det skall ske på sådant sätt, att hjälpen verkligen kommer näringen till godo, hvilket icke sker på den nu föreslagna vägen. Jag skulle vilja uppmana den ärade talaren och motionären att i det syftet framlägga något annat förslag. Det finnes t. ex. afgifter till sjömanshusen, konsulatafgifter m. m. Hvarför icke föreslå en nedsättning i dessa? En sådan kommer endast den inhemska sjöfartsnäringen till godo, Men lastpenningarne drabba äfven utländska redare, och därför skulle det förundra mig, om herrarne skulle vilja vara med om att taga bort dem.

Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Ang. afskrifning
af lastpenning-
garne.
(Forts.)

Herr Janssou i Krakerud: Jag skall be att få fästa den sista talarens uppmärksamhet på att vi nu stå i ett helt annat förhållande till lastpenningarne än vi gjorde, innan vi fått ett fullständigt tullsystem och innan vi fått grundskatterna afskrifna. Jag skall be att få hänvisa till protokollet; jag tror, att det der skall stå, att jag då ansåg, att sjöfartsnäringen skulle få mycket liten nytta af lastpenningarnes borttagande, ty jag trodde, att konkurrensen skulle drifva ned fraktpreisen. Jag sade nyss, att jag tror detsamma nu. Men derjemte tror jag, att våra exportartiklar nu äro mera i behof af den lindring, som genom lastpenningarnes borttagande kan beredas dem, om det påståendet är sant, att frakterna komma att nedsättas. Komma frakterna *icke* att nedsättas, få naturligtvis rederiegarne nytta af att lastpenningarne borttagas, men gör konkurrensen, att frakterna nedsättas, så få exportnäringsarne nytta af denna afgifts borttagande.

Detta har förut varit min åsigt, och det är min åsigt äfven nu.

Det synes mig, som om man borde bereda exportnäringsarne någon gengäld för de många obehag, som industritullarne förorsaka dem. Sägna hvad man vill, så är väl meningen med våra tullsatser att förhöja priset på alla möjliga varor, och denna förhöjning drabbar uppenbarligen våra exportnäringsar.

Jag ber dessutom att få nämna, att man i andra länder tänkt icke endast på de artiklar, som man kan bereda skydd, utan äfven på exportnäringsarne, och att man derfor borttagit ifrågavarande lastpenningar.

Efter hvad jag nu anfört, torde den siste talaren erkänna, att jag icke ändrat åsigt i denna fråga.

Herr Melin: Jag ber endast att med några ord få bemöta talarens på norrköpingsbanken sista anförande.

Jag har aldrig trott, att han är afvoigt sinnad mot sjöfartsnäringen. Men jag har uppfattat saken så, att han och hans meningsfränder vilja truga på sjöfartsnäringen ett skydd, som icke kan vara till nytta för denna näring, ty jag tror, att om vi få sköta oss sjelfva, så stå vi oss bäst.

Hvad nu särskildt den föreliggande frågan vidkommer, så ber jag att få betona, att om den svenska sjöfartsnäringen har nytta af borttagandet af dessa afgifter och derjemte äfven de svenska exportnäringsarne hafva nytta deraf, så är det ju en dubbel fördel, som vinnes genom att afskrifva lastpenningarne.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till herr friherre Barnekows m. fl:s vid punkten fogade reservation. Herr talmannen fann den förra propositionen vara besvarad med öfvervägande ja, men som

votering begärdes, skedde nu uppsättning, justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Ang. afskrifning
af lastpennin-
garne.
(Forts.)

Den, som bifaller bevillningsutskottets hemställan i 9:de punkten af betänkandet n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den af herr friherre Barnekow m. fl. vid punkten fogade reservation.

Röstsedlarne uppräknades hvar efter annan och visade:

Ja — 101;

Nej — 84;

varande i följd häraf utskottets hemställan af kammaren bifallen.

I punkten 10, som härefter föredrogs, hemställde utskottet:

att Riksdagen, under förutsättning att den under 6:o a) föreslagna tullsatsen å silke, rått, ofärgadt, af 2 kronor för kilogram, varder af Riksdagen bestämd, tulltaxeunderrättelsernas 9 § 1 mom. måtte erhålla följande förändrade lydelse:

1. Vid utförsel sjöledes från stapelstad af följande, utaf utländskt råämne inrikes tillverkade varor, beviljas restitutionsvis af tullmedlen:

för 1 kilogram raffineradt socker, topp-, kandi- och kak- 28,2 öre

„ 1 d:o s. k. flangarn, färgadt eller tryckt, af ull 20 „

„ 1 d:o helsidenväfnad 1 krona 50 „

— — — — — till riket infördt.

Häremot hade herrar *Collander* och grefve *Hamilton* i en vid punkten fogad reservation hemställt:

att restitutionen vid utförsel af sidenväfnader måtte bestämmas lika med tullen å råsilke eller till 2 kr. per kilogram.

Herr *Romberg* begärde ordet och anförde: Då vi nu åter gå att bestämma de tullrestitutioner, som skola upptagas i tulltaxeunderrättelserna, så skall jag be att här få yttra några ord.

Då Andra Kammaren under förliden lagtima riksdag stod i begrepp att fatta beslut rörande tullrestitutionssiffran för bröd,

Ang. afskrifning
af lastpennin-
garne.
(Forts.)

andra slag, så tog jag mig friheten anmärka, att den siffra, som då föreslogs af reservanterna och som äfven blef af kammaren och derefter af Riksdagen antagen, alldeles otvifvelaktigt baserade sig på en felaktig kalkyl.

Jag styrkte detta mitt påstående genom att hänvisa till den beräkningsgrund, från hvilken utskottet påstod sig hafva utgått, då det räknat ut tullrestitutionen. Denna beräkningsgrund var den, att utskottet antog, att man af 100 kilogram mjöl erhöle 90 kilogram torkadt bröd. Följaktligen måste, som hvar och en inser, vid export af 90 kilogram bröd restitueras så mycket tull, som blifvit erlagd för de 100 kilogram mjöl, som åtgått till brödet, det vill säga 2 kronor 50 öre. Gälde det åter att restituera tullen för 100 kilogram bröd, blefve siffran naturligtvis ännu större, eller noggrannare bestämdt, blefve den i detta fall 2 kronor 80 öre. Den ifrågavarande tullrestitutionen uppgår emellertid nu i stället till blott 2 kronor 30 öre för 100 kilogram. Följaktligen kommer — jag stöder mig på den af utskottet angifna beräkningsgrunden — exportören att på hvarje hundratall kilogram torkadt bröd, som han exporterar, lida en förlust af 50 öre.

Denna min anmärkning besvarades af bevillningsutskottets ärade vice ordförande, som förklarade, att han *ingalunda ville förneka, att jag kunde hafva rätt i mina beräkningar*, men icke desto mindre hemstälde han till kammaren, att kammaren för sin del måtte antaga den af mig såsom felaktig betecknade tullrestitutionssiffran. Detta blef också kammarens beslut.

Efter hvad som då under diskussionen förefallit och särskildt efter det medgifvande, som då gjordes af utskottets vice ordförande, tog jag för alldeles gifvet, att utskottet i år skulle vidtaga den af mig påyrkade rättelsen. Så har emellertid icke skett. Fortfarande nödgas således exportören, i följd af för lågt beräknad tullrestitution, vidkännas en förlust af 50 öre på hvarje 100 kilogram torkadt bröd, en förlust, som icke skulle hafva drabbat honom, ifall tullen icke funnits. Man säger ju, att tullarne skola skydda och befrämja våra inhemska näringar och vår industri, men detta synes mig vara ett besynnerligt sätt att hjälpa näringarne och industrien.

På grund häraf har jag begärt ordet, icke för att göra något yrkande, ty det kan jag naturligtvis icke här göra, utan endast för att tillkännagifva, att jag fortfarande vidhåller mitt påstående, att *så vida den af bevillningsutskottet uppgifna beräkningsgrunden är riktig, så är den nu gällande restitutionssiffran oriktig* och bör sättas till 2 kronor 80 öre i stället för 2 kronor 30 öre, såsom beloppet nu är satt.

Herr talman, jag har, såsom jag nyss nämnde, icke något yrkande att göra, utan har endast velat framställa en erinran om den felaktighet, som, enligt mitt förmenande, fortfarande vidlåder den nu gällande tullrestitutionssiffran för »torkadt bröd, andra slag».

Herr Collander: Som den siste ärade talaren icke gjorde något yrkande, behöfver jag icke upptaga hans anförande till besvarande, men vill erinra honom om att hvad han berörde, eller restitution för bröd, icke föreligger till behandling, då ingen motion derom väckts och utskottet ej heller derom begagnat sin motionsrätt. Jag begärde ordet därför, att jag i den föredragna punkten jemte grefve Hamilton afgifvit en reservation emot det af utskottet föreslagna restitutionsbeloppet af tullar för råsilke, som skulle ifrågakomma vid dess återexport i form af sidenväfnader. Här finnes nemligen redan, såsom kammaren torde känna, en icke så ringa tillverkning af vissa slag af sidenväfnader inom landet, hvilka delvis eller cirka 30 procent deraf finna afsättning i de närmaste grannländerna, hufvudsakligen Finland, men äfven Norge och i någon ringa mån Danmark. Det är egentligen en enda artikel, som är egendomlig för denna inhemska sidenfabrikation samt export deraf, nemligen hufvuddukar, hvilka användas af allmogen på landet inom Sverige och nämnda graunländer. Då kammaren nu för sin del beslutat, att en importtull skulle åsättas på råsilke, ofärgadt, af 2 kronor, och på färgadt silke af 3 kronor per kilogram, måste man naturligtvis lemna en restitutionsafgift, som är väl afvägd mot importtullen å råsilket. Detta har utskottet gjort på det sätt, att det kommit till de föreslagna 1 krona 50 öre per kilogram på den grund, att en del af det färgade silket vid färgningen lär tynga sig, hvaremot andra färgningsoperationer åstadkomma att det lättnar. Det är hufvudsakligen det svarta, som skulle i någon betydligare grad tyngas genom färgningen, och utskottet säger, att ungefär hälften af det siden, som exporteras, utgöres af svart och hälften af kulört siden. Härigenom kommer utskottet till det resultat, att 1 krona 50 öre skulle vara en riktigt afvägd restitution. Nu bör man ju vara mycket försiktig att icke skada en exportnäring, som uppkommit i landet, och därför synes det reservanternas vara bättre att hellre medgifva en något för hög restitution än en för låg, och man således bör återfå samma tullsats vid exporten som erlagts vid importen. Ett misstag kan nemligen annars lätt begås derigenom att, ehuru för närvarande den proportion, som utskottet angifvit ega rum emellan svart och kulört siden, lär vara den rigtiga, sådant förhållande likväl kan ändras i och med det att modet i grannländerna ändrar sig.

Då man ju bör vara angelägen om att befrämja en sådan exportnäring som den ifrågavarande, så tror jag, att det är välbetänkt att sätta denna restitutionsafgift till 2 kronor, och jag skall därför be att få yrka bifall till utskottets hemställan med den förändring, att restitutionen måtte bestämmas till 2 kronor, i stället för 1 krona 50 öre per kilogram.

*Ang. afskrifning
af lastpenningarna.
(Forts.)*

Ang. afskrifning
af lastpenning-
garne.
(Forts.)

Herr J. H. G. Fredholm: Den förste talaren erinrade derom, att han vid sista riksdagen gjort anmärkning emot att restitutionen å bröd icke vore rätt åsatt, och i år anför han som skäl därför detsamma som förra året. Jag förvånar mig öfver att han, då han fästat sådan vikt vid denna fråga, icke inkommit med någon motion i saken. Bevillningsutskottet hade då kunnat taga saken i öfvervägande, men då han så icke gjort, får han finna sig deruti, att utskottet förbigått denna sak. För öfrigt skall jag icke längre uppehålla mig härvid, då frågan nu icke föreligger till behandling.

Deremot skall jag, med anledning af den siste talarens yttrande, taga mig friheten att göra reda för det sätt, hvarpå utskottet bestämt restitutionen på sidenväfnader. Det är uppenbart, att, då man satt tull på råvaran silke, det också skall blifva nödvändigt att medgifva restitution på sidenväfnader, när sådana af inhemsk tillverkning göras till föremål för export. Nu har, icke minst från sakkunnigt håll, anmärkts, att det är förenadt med synnerligen stora svårigheter att bestämma en rättvis restitution på sidenväfnader, och denna uppfattning har isynnerhet framhållits af dem, som icke vilja hafva någon tull på råsilke. Men då utskottet har ansett det billigt och rättvist att åsätta råsilke tull, har utskottet icke kunnat undgå att äfven söka lösa frågan om restitution, och har för den skull utgått från de uppgifter, som dels lemnats till 1882 års tullkomité och dels tillbandahållits utskottet af en fabrikant. På grund af dessa uppgifter har restitutionen icke blott beräknats utan ock beräknats fabrikanterna till favör, ty det står visserligen i betänkandet, att det svarta sidenet kan ökas i vikt ända till 200 procent, men i utskottet uppgafs det, att denna ökning kan uppgå ända till 300 procent. Vidare står det i betänkandet, att af svart siden exporteras mer än af kulört siden, men i sjelfva verket uppgår exporten af svart siden till omkring två tredjedelar af hela exportkvantiteten. Utskottet har emellertid, på sätt af betänkandet framgår, hållit sig till de lägre siffrorna, och trodde därför, att den af utskottet föreslagna restitutionen af 1 krona 50 öre skulle något så när träffa det rigtiga.

Sedan frågan var i utskottet afgjord, blef jag anmodad att taga kännedom om böckerna hos en af våra sidenfabrikanter, och ur dem framgick, att en stor del af de svarta dukar, som exporteras, äro försedda med fransar, som uppgå till dukens halfva vikt och som utgöras af tvinnadt silke. I följd deraf kan man icke beräkna viktökningen för det svarta sidenet så hög, som utskottet antagit. Vidare visade det sig vid samma tillfälle, att de kulörta dukarna, af liknande skäl, förlora betydligt i vikt. Sammanställer man nu det ena med det andra, skulle en restitution af 2 kronor gifva ett riktigare resultat, och för den skull skall jag icke hafva något emot att höja den ifrågasatta restitutionen till 2 kronor.

Jag vill emellertid fästa uppmärksamheten derpå, att det är af en ganska ringa betydelse, vare sig man till grund för restitutionen lägger den ena eller den andra siffran, ty skilnaden dem emellan är 50 öre per kilogram, och om man frånräknar exporten af sidenväfnader till Norge, för hvilken ingen restitution medgifves, så uppgår hela exporten till föga mer än 1,500 kilogram, d. v. s. att skilnaden i restitution skulle inskränka sig till ett belopp af 750 kronor. Vare sig att denna skilnad kommer att drabba statsverket eller sidenfabrikanterna, blir den, i hvilket fall som helst, en obetydlighet. För statsverket är den utan betydelse, och hvad beträffar sidenfabrikanterna, så vill jag framhålla, att då man i föl beredde sidenfabrikanterna ett ökad tullskydd af 5,20 kronor pr kilogram, så sättas sidenfabrikanterna derigenom i tillfälle att, äfven om man frånräknar den tull af 2 kronor, som man nu åsatt råvaran, på den tillverkning, som de afsätta inom landet, bereda sig en prisförhöjning af omkring 16,500 kronor. Om de också icke till fullo kunna göra sig hela denna prisförhöjning till godo, så kunna de dock i alla händelser vara i tillfälle att göra sig skadeslösa för den omnämnda förlusten på 750 kronor.

Men det viktigaste skälet för mig att godkänna den af reservanterna påyrkade förhöjningen är den omständigheten, att då några anse, att den af utskottet föreslagna restitutionen icke skulle vara tillräcklig, dessa på grund häraf måhända skulle blifva obenägna att i den gemensamma votering, som förestår (efter som Första kammaren icke vill vara med om tull på råsilke), rösta för råsilketullen, och för att häfva denna betänklighet vore det måhända bättre att sätta restitutionen till 2 kronor, i all synnerhet som den ringa förlust, som härigenom skulle drabba statsverket, är en bagatell i jämförelse med den genom råsilketullen för statsverket uppkommande vinsten af 31,000 kronor.

Denna vinst skulle sätta statsverket i tillfälle att, utan kostnader för samhällets medlemmar, dermed bestrida den nyss beslutade utgiften för nya lagberedningen och är sålunda afsevärd, hvarför jag yrkar bifall till reservationen.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad. Kammararen biföll utskottets hemställan med den ändring, att orden »1 d:o helsidenväfnad — 1 krona 50 öre», utbyttes emot »1 d:o helsidenväfnad — 2 kronor».

§ 3.

I ordningen förekom härnäst lagutskottets utlåtande n:o 21, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 12 § utsökningslagen, än äfven väckt motion om ändring i samma §.

Ang. ändring i
§ 12 utsöknings-
lagen.
(Forts.)

Punkten 1.

Bifölls.

Punkten 2.

I motion n:o 50 inom Andra Kammaren hade herr *A. Olsson* i Ornäkärr föreslagit:

att Riksdagen måtte för sin del besluta, det 12 § utsökningslagen må erhålla följande förändrade lydelse:

»För fordran, som är till betalning förfallen och grundar sig på skuldebref eller annat skriftligt fordringsbevis, må man söka gäldenären hos öfverexekutor i den ort, der gäldenären har sitt bo och hemvist eller någon tid sig uppehåller. I fråga om gäld, den flere gjort och utfäst sig, antingen en hvar eller en för alla och alla för en betala, hafve borgenär rätt att söka dem alla, der endera af dem bor. Den ingenstädes eger stadigt hemvist, sökes der han finnes eller, om han utrikes är, der han inom riket senast var boende. Är gäldenären utländsk man eller grundas fordran å löpande förskrifning, må gäldenären sökas hvar han träffas. Bolagsmän sökas der bolaget är.»

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas.

Häremot hade reservation anmälts af herrar *Lilienberg*, *Erickson* i Bjersby, *Anderson* i Tenhult och *Petersson* i Brystorp.

Efter föredragning af punkten anförde nu:

Herr *Lilienberg*: Jag är reservant i denna punkt af det föreliggande betänkandet, och jag har reserverat mig därför, att jag anser, att motionären haft fog för sin framställning. Han vill med densamma bereda den lättnad i utsökningsmål, att, der flere häfta för en skuld eller det är fråga om att lagsöka gäldenär och löftesmän, man icke skall behöfva lagsöka hvar och en, der han bor, utan man skall kunna söka alla, der endera bor. Som vi veta, är syftemålet med den exekutiva processen att bereda ett skyndsammare förfarande, så att uti sådana klara skuldfordringsmål, som äro föremål för denna process, fordringsegaren lättare skall få ut sin rätt. Detta syftemål tillgodoses nu mycket illa med det förfarings sätt, som för närvarande måste iakttagas i sådana fall, som motionären afser, i det att man måste söka hvarje person, der han bor. Denna olägenhet, som alltid förefunnits, synes hafva blifvit ännu mycket större, sedan nya utsökningslagen tillkom. Sedan dess hafva vi fått en öfverexekutor i snart sagt hvarje stad, då deremot förut Konungens befällningshafvande var öfverexekutor för hela länet. Enligt utsökningslagen af år 1877

är nemligen magistraten i hvarje stad nu öfverexekutor. Deraf ^{Ang. ändring i § 12 utsökningslagen.} följer — jag vill taga ett exempel — att om gäldenären bor i en stad, ena löftesmannen bor på landet, strax utanför staden, och den andra löftesmannen i en annan stad, helt nära den förra, måste fordringsegaren, för att utsöka sin fordran hos dessa tre personer, vända sig till icke mindre än tre öfverexekutorer samt lösa utslag hos hvar och en af dessa. Detta synes mig vara en omgång, som väl borde afhjelpas, och jag har därför, såsom sagdt, ansett, att motionären haft goda skäl för sin framställning.

(Forts.)

Nu har kammaren emellertid nyss antagit Kongl. Maj:ts förslag till ändrad lydelse af 12 § utsökningslagen, just den §, i hvilken motionären vill hafva en förändring i en annan rigtning. Det torde då icke vara lämpligt, att kammaren nu beslutar ändring i den nyss antagna lydelsen af denna §, i all synnerhet som det ju icke är nödvändigt, att ett sådant stadgande, som motionären afser, införes i denna §, utan möjligen kan få någon annan plats i utsökningslagen. Jag vill därför hemställa, att kammaren måtte i så måtto beakta motionärens förslag, att kammaren nu beslutar: att Riksdagen i skrifvelse anhåller, att Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lagstadgande derom, att i utsökningsmål, der fråga är om gäld, den flere gjort, borgenär må söka dem alla, der endera bor.

Herr Olsson i Ornakärr: Herr talman! På samma gång jag ber att få instämna i häradshöfding Lilienbergs anförande, vill jag också förena mig i hans yrkande på en skrifvelses aflåtande till Kongl. Maj:t i detta ämne.

Jag anhåller sålunda, att herr talmannen måtte framställa proposition på bifall till herr Lilienbergs förslag.

Herr Restadius: Med fog kan man på lagstiftningen ställa det kraf, att den skall vara beqväm d. v. s. att de rättsökande skola kunna med minsta omgång och besvär utfå sin rätt. Utgående från ett sådant åskådningssätt är det uppenbart, att jag instämmer i det syftemål, som med förevarande motion är afsedt, i synnerhet som nya utsökningslagen tillskapat svårigheter, som förut icke förefunnos, i det att förutom vederbörande Konungens befallningshafvande öfverexekutor finnes i alla städer, som hafva magistrat. Att jag nu emellertid icke kan lemna min röst för motionärens förslag, sådant det nu föreligger, kommer sig af den farhåga, jag hyser, att i vissa enstaka fall göra undantag från gällande regler angående myndigheters kompetens. Jag anser det nemligen vara af lagutskottet till fullo ådagalagdt, att det stöd, som motionären velat för sitt förslag finna i 10 kap. 6 § rättegångsbalken, är icke der att hemta. Jag tror emellertid, att det af motionären eftertraktade målet inom en icke allt för aflägsen framtid skall uppnås. På befallning af Kongl. Maj:t har nemligen

Ang. ändring i nya lagberedningen utarbetat ett förslag till vissa ändringar i § 12 utsökningslagen. gällande lagbestämmelser angående underdomstolarnes kompetens. Jag vet visserligen icke, huru långt detta förslag sträcker sig, men säkert är, att den i 10 kap. 11 § rättegångsbalken gifna kategoriska bestämmelsen, att »ej må någon sak, utan i rätten domstol, upptagas, ändå att parterna själfva om annan rätt åsamjas vilja, utan Konungen finner skäl gifva der lof till», torde blifva betydligt modifierad. Likväl tror jag, att det är temligen klart, att det af motionären och mig önskade målet lättast vinnes genom aflåtande af en så beskaffad skrivelse, som herr Lilienberg föreslagit, hvarför jag ansluter mig till det af honom framställda yrkandet.

Herr Wester: Det är visserligen sant, att en lagförändring i det syfte, motionären påyrkat, skulle vara till förmån för lagsökande fordringsägare, ehuru nog icke i den grad, som man här tyckes föreställa sig, ty äfven derigenom skulle uppstå olägenheter. Men då man stiftar lag, måste man, enligt mitt förmenande, äfven taga hänsyn till den andra parten, gäldenären, samt till den grundsats, hvarpå lagen i allmänhet hvilar. Och ser man saken ur dessa synpunkter, torde det möta stora betänkligheter att göra ett sådant undantagsstadgande, som motionärens förslag innefattar. I nu gällande lag finnes antagen den till sin rättighet allmänt erkända grundsats, att hvar och en är berättigad att dömas vid det forum, der han eger sitt bo och hemvist, och det är endast särskilda och mera tvingande omständigheter, som föranleda undantag från denna regel. Motionärens förslag skiljer sig från nu gällande lag deri, att han vill hafva ett tillägg till 12 § utsökningslagen af det innehåll, att då två eller flere personer åtagit sig en gäld, den de utfäst sig, antingen en hvar eller en för alla och alla för en, betala, skulle fordringsägaren hafva rätt att lagsöka dem alla, der någondera af dem bor. Motionären stöder detta sitt yrkande derpå, att 12 § utsökningslagen derigenom skulle komma i närmare öfverensstämmelse med 10 kap. 6 § rättegångsbalken; men, enligt min åsigt, skulle den af motionären föreslagna förändringen icke medföra nämnda resultat, utan 12 § utsökningslagen skulle då komma att stå rakt i strid mot den hittills i rättegångsordningen gällande grundsats.

10 kap. 6 § rättegångsbalken innehåller nemligen, att i fråga om tvist angående gäld, som flera gjort och den de förbundit sig att betala en för alla och alla för en, eger fordringsägaren att söka hvilkendera af dem han vill, *men alltid vid den domstol, der gäldenären bor*. Sedan kommer ett annat mom., deri säges att, om de *icke* förbundit sig att betala en för alla och alla för en, och det yppar sig tvist om skuldens rättighet eller hvarderas del deri, eger borgenären söka dem alla vid den domstol, der *endera* af dem bor. Det är gifvet, att vid dylika tvister måste alla på

en gång höras, för att tvisten skall kunna afdömas. I analogi härmed skulle väl i utsökningsärende, under nyss här ofvan angifna förhållande, fordringsegaren böra få rätt att söka alla gäldenärerne hos en öfverexekutor. Men detta fall kan i verkligheten ej inträffa, ty uppkommer tvist om skuldens rigtighet eller hvarderas andel deri, tillhör målet icke öfverexekutor, utan domstol. Om motionärens förslag sålunda blefve lag, komme denna att stå i strid mot stadgandet i 10 kap. 6 § 1 mom. rättegångsbalken.

Ang. ändring i § 12 utsökningslagen.
(Forts.)

Nu bör man ju också taga hänsyn till den andra parten, gäldenären. Det är icke af ringa betydelse för en gäldenär att kunna sökas endast der han bor. Han har nemligen lättare att der åstadkomma den bevisning, han behöfver för att skydda sig, samt att skaffa sig ombud för att bevaka sin rätt, än om han skulle svara inför öfverexekutor å ort aflägsen från hans hemvist. Jemväl skulle ökade kostnader derigenom komma att förorsakas gäldenär.

Men icke heller för fordringsegaren skulle fördelarne af den ifrågasatta lagförändringen blifva så stora, som man synes antaga. Enligt nu gällande utsökningslag kan öfverexekutor, då han finner gäldenärens eller borgesmännens förklaringar otydliga eller ofullständiga, inkalla parterna till muntligt förhör för erhållande af närmare upplysning; och icke sällan vinnes derigenom sådan utredning, att ärendet kan af öfverexekutor afgöras. Men om inställelse vid sådant skulle för gäldenär medföra betydligare kostnad, torde öfverexekutor draga i betänkande att inkalla till förhör, utan föredraga att förklara ärendet tvistigt, och då har fordringsegaren icke haft stor nytta af sin lagsökning. Sålunda äro fördelarne för fordringsegaren af ifrågasatta lagförändring icke heller så synnerligen stora.

Af hänsyn dertill, att man bör fasthålla vid förutnämnda, i lagen antagna grundsats samt att gäldenärs rätt bör lika mycket som fordringsegares fördel beaktas, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herr *Bruzelius*.

Herr Sjö: Ehuru jag från början tänkt yttra mig något utförligare i denna fråga, skall jag dock vid denna sena timma icke tillåta mig detta, utan, då jag hört de af herrar Lilienberg och Restadius framhållna skäl för aflåtande af en skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t, vill jag, som äfven önskar få till stånd en dylik skrifvelse, förena mig med dem och anhåller sålunda om bifall till det af herr Lilienberg framställda yrkandet.

Herr Lilienberg: Jag vill endast, i anledning af talarens på hallandsbanken yttrande, fästa uppmärksamheten derpå, att här är icke fråga om att bringa 12 § i utsökningslagen till öfverensstäm-

Ang. ändring i § 12 utsökningslagen. (Forts.) melse med 10 kap. 6 § rättegångsbalken, ehuru väl det äfven kunde vara skäl att taga i närmare öfvervägande, huru sistnämnda stadgande rätteligen bör tolkas. Men meningen är nu endast att få ett nytt stadgande i utsökningslagen, som mera öfverensstämmer med den exekutiva processens karaktär, än de stadganden, som vi för närvarande hafva.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren det af herr Lilienberg under öfverläggningen framställda förslag.

§ 4.

Föredrogos hvar för sig och biföllos statsutskottets utlåtanden:

n:r 31, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anvisande af medel till odlingslånefonden; och

n:o 32, i anledning af väckt motion om afskrifning af oguldna återstoden af ett Vesans kärr- och sjöuttömnings- samt odlingsbolag beviljad lån.

§ 5.

Slutligen företogs till behandling bevillningsutskottets betänkande, n:o 9, angående vilkoren för försäljning af bränvin.

Punkten 1.

Ang. begärd utredning om vilkorigt förbud för tillverkning och försäljning af destillerade alkoholhaltiga vätskor.

I en inom Andra Kammaren af herr *E. Thermænius* väckt motion, n:o 191, i hvilken 18 af kammarens ledamöter instämt, hade föreslagits:

»att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t skyndsamt låta verkställa och för Riksdagen framlägga en utredning om, på hvilka grunder och efter huru lång tids förlopp all tillverkning och försäljning af destillerade, alkoholhaltiga vätskor för andra än medicinska och tekniska ändamål må kunna varda helt och hållet förbjuden».

Under förevarande punkt hemstälde emellertid utskottet, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde:

Herr *Thermænius*: Herr talman, mine herrar! Jag skall försöka fatta mig så kort och så på sak som möjligt, på det att mitt anförande icke måtte blifva för långt.

Som herrarne torde finna, har utskottet på sidan 9 icke ens

omnämnt, att här i år anförts några skäl för det förslag, som jag har återupprepat — det förslag nemligen, som jag väckte vid föregående års riksdag angående skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning rörande införande af s. k. bränvinsförbud. Utskottet har endast sagt, att jag åberopat de skäl, som anförts i denna fråga vid riksdagen maj—juli 1887 äfvensom vid 1892 års lagtima riksdag.

Ang. begärd utredning om vilkorligt förbud för tillverkning och försäljning af destillerade alkoholhaltiga vatskor.
(Forts.)

Då denna sak förekom i bevillningsutskottet, yrkade jag visserligen, att det skulle göras så pass stor ändring i utskottets referat, att deraf måtte framgå, att jag haft några nya skäl att anföra utom dem, som förekommit förut. Men detta yrkande vann icke utskottsmajoritetens bifall. Dock måste jag erkänna, att vice ordföranden i det fallet ville gå mig så till vida till mötes, att det åtminstone skulle med några ord antydast, att äfven nya skäl blifvit anförda. Han ansåg till och med att hela motiveringen, sådan jag framställt den, borde kunna intagas i betänkandet. Men detta yrkande vann, som sagdt, icke utskottsmajoritetens bifall. Vid sådant förhållande, och då det är en temligen enastående sak, att en motionär af ett utskott behandlas på det sätt jag nu omnämnt, skall jag tillåta mig att begagna några få minuter för att uppläsa dels de skäl, som vid föregående riksdagar blifvit i denna fråga andragna, dels hvad jag anfört i år. Detta äfven därför, att jag icke vågar tro, det kammaren kan ha i minnet, hvad som förut blifvit sagdt rörande den nu ifrågasatta skrifvelsen till Kongl. Maj:t.

I den motion, som afgafs vid 1887 års riksdagar, anfördes följande ord: »Bland de 'däraktiga och skadliga begärelser, hvilka sänka människorna i förderf och förtappelse' och medfört de största olyckor för samhället under de två sista århundradena, är begärelsen till starka spritdrycker utan tvifvel en af de farligaste och mest i ögonen fallande. Statistiska uppgifter och den dagliga erfarenheten tala ett högt och oförtydbart språk om den uppenbara skada, som denna begärelse åstadkommer; och de heliga skrifter, som svenska staten erkänner såsom grundvalen för människans tro och hopp vittna: 'drinkare skola icke arfva Guds rike'. Det måste vid sådana förhållanden djupt beklagas, att lagstiftningen under senare tider icke utvecklats i syfte att ställa handeln med destillerade spritdrycker under giftstadgan. Att denna handel haft och har sin förnämsta rot i vinstbegäret, så väl hos staten och kommunerna som hos enskilda, torde väl icke kunna förnekas. Det är dock kristna samfund ovärdigt att ockra på en last, som i stället borde på alla sätt motarbetas. Det är dock ovärdigt, ja orättfärdigt att straffa förseelser, hvartill staten sjelf kan sägas inleda i frestelse, och af hvars utöfning enskilda, kommuner och staten vänta väsentliga bidrag för sitt ekonomiska bestånd. Om sådana penniugar kunna med skäl sägas: 'det är blods värde'.»

Ang. begärd utredning om vilkorligt förbud för tillverkninng och försäljning af destillerade alkoholhaltiga vätskor.

(Forts.)

I den motion jag afgaf förlidet år, anförde jag hufvudsakligen innehållet i en petition, som kommit mig till handa rörande denna sak. Deri yttrades: »Då endast ett nyktert folk kan respektera landets lagar, frukta Gud och ära Konungen, så tränger sig med magt fram hos hvarje sann fosterlands- och nykterhetsvän den frågan: huru länge skall rusdryckshandteringen, sådan den hittills i näringsfrihetens namn och under lagens skydd bedrifvits, få fortfara inom vårt älskade fosterland? — För hvar och en, som med vaket sinne aktgifver på rusdryckernas verkningar, är det utan tvifvel klart, att moraliskt och ekonomiskt förderf följa dem i spåren. Fattigdom och brott, mödrars och barns tårar och förbannelser hafva varit deras ständiga följeslagare. Hos det folk, som i nödens tid och farans stund varit landets värn och tronens stöd, förderfva de karakteren och tillintetgöra den moraliska kraften. Derigenom befroda de ock i mycket hög grad den närvarande tidens omstötrningsrörelser, som skaka staterna och förorsaka regeringarne mycket bekymmer.»

För sådana ord, uttalade från sådant håll och på sådant sätt, kunna de lagstiftande myndigheterna icke, utan att ådraga sig moraliskt ansvar, i längden tillsluta sina öron. Man kan säga, att det vore sann, verklig konservatism, att det vore egnadt att bevara vårt folk och dess frihet att liberalt gå dessa önskingar till mötes. De ådagalägga nemligen en omsorg om fosterlandet, som är värd ett bättre omdöme och ett annat svar än det, som ännu så ofta kommer dem till del.

Slutligen förekomma i detta års motion följande ord:

»Denna kammares ärade talman har inför dess ledamöter vid denna riksdags början yttrat, att vi, medan vi voro samlade vid den urtima riksdagen, i viss mån afslutade ett kapitel i vår politiska historia'.

Utän att på minsta sätt underkänna betydelsen af det kapitlets innebörd, vågar jag dock påstå, att *det* kapitel i vår historia, af hvilket dessa rader utgöra en ringa del, är vida viktigare än det nyss afslutade. Inga skatter tynga nemligen svenska folket så hårdt som rusdrycksskatten, ingen fiende har någonsin farit eller kommer någonsin att fara så förhärjande fram inom våra landamären som dryckenskapen. Hvad äro grundskatte- och krigsmillionerna för en ringa summa, jemförd med den, som offras på rusdrycker! Huru obetydlig den skada, som åstadkommes genom krigets gissel, i jemförelse med den förödelse, som alkoholen medfört och ännu medför!

När koleran förlidet år befarades komma att öfverskrida våra gränser, huru handlade man då? Jo, landets yppersta krafter uppkallades för att förebygga den dödsbringande farsotens invasion, och man stälde utan ringaste tvekan de medel till vederbörandes förfogande, som den striden kräfde.

Det var ett skönt exempel af offervillig sjelfbevarelse. Männe

dryckenskapen skördar färre offer än koleran? Aro kolerans »sviter» värre än alkoholens? Långt derifrån!

I Hamburg, den stad, der den svåra farsoten härjade så grymt, lärde man för ett högt pris pesthärdens betydelse för dödens skördar, och den lärdomen löd: Bort med den orenlighet, som i sig innesluter det dödande giftet!

Och så få vi ej heller låta detta rop mot alkoholgiftet tystna. Äfven i Riksdagen måste det upprepas, till dess det öfverröstat ropet från en förderfbringande vinst- och njutningslystnad, till dess hörandet deraf tager gestalt i afslutandet af ännu ett kapitel i vår historia, kapitlet om alkoholgiftets förvisande till apotekar- nes giftskåp. Och det kapitlet kunde nog också vara värdt *sin* urtima riksdag.»

Sedan jag nu refererat motionerna, skall jag anhålla att med afseende på utskottets föreliggande betänkande få säga, att hvad deri har anförts såsom skäl för afslag, kan sammanfattas i följande 4 punkter. För det första säger utskottet, att det numera icke håller det omöjligt att reglera frågan med afseende på den ekonomiska synpunkten. Vidare säger utskottet, att det skulle vara nästan omöjligt att göra ett sådant förbud effektivt. Så talar utskottet om att nykterhetsarbetet frambringat ett vackert resultat utan något egentligt ingripande från statens sida. Slutligen anser utskottet på grund deraf, att man icke bör gripa in i enskildes själfbestämningsrätt.

Jag vill då till en början fästa mig vid den ekonomiska sidan af saken. Utskottet anser visserligen, att man bör kunna reglera densamma, men jag vill dock fästa någon uppmärksamhet der- vid. — Herrarne ha utan tvifvel varit i tillfälle att passera sådana ställen här i staden, der utskänkning af spirituösa drycker eger rum. I synnerhet i södra stadsdelarne är det ganska vanligt, att man der utanför ser större eller mindre grupper af personer, hvilkas utseende nog samt vittnar om hvad denna skatts utkräf- vande af dem vållar. Och jag vill med afseende derpå anföra hvad jag här om dagen hörde någon yttra, att då man tager inkomster af dessa fattiga, förnedrade menniskor, för att dermed fylla statens behof, så bär man sig åt ungefär som den menniska skulle göra, hvilken för att uppehålla sitt eget lif äte sitt eget kött och blod.

Utskottet sade vidare, att det skulle vara nästan omöjligt kunna göra ett sådant förbud, som här är ifrågasatt, effektivt, och anser därför, att man icke alls bör lagstifta i sådan riktning. Med afseende härpå vill jag fråga: hvilka lagar äro af sådan beskaffenhet, att det kan sägas, att de kunna förekomma de brott, mot hvilka de äro stiftade? Om man t. ex. tänker på lagen mot tjufnad, icke kan den lagen sägas vara fullt effektiv i den mening att, därför att lagen finnes till, det skulle blifva slut med all tjufnad? Sammalunda förhåller det sig med afseende på förfalsk-

Ang. begärd utredning om vilkorligt förbud för tillverkning och försäljning af destillerade alkoholhaltiga vätskor.
(Forts.)

Ang. begärd utredning om vilkorligt förbud för tillverkning och försäljning af destillerade alkoholhaltiga vätskor.
(Forts.)

ningar. Det finnes lagbud också deremot. Men de höra, dessa brott, nu nästan till ordningen för dagen; och ingen kan göra sådana om intet dermed, att ett lagbud finnes deremot. Icke kan man nu därför få påstå, att det icke bör finnas lagar, som förbjuda stöld och förfalskningar!?

Likaså gifves det lagar med afseende på förhållandena rörande äktenskapet. Äktenskapsbrott äro förbjudna, men det är ty värr en alltför vanlig sak, att sådana förekomma. Den lag, som förefinnes mot sådana, kan icke förhindra dessa brotts framträdande. — Således, det skälet att förbudslagar icke skulle kunna affattas på sådant sätt, att de vore egnade att alldeles göra om intet brott mot dem, anser jag icke vara något sådant, som med fog kan anföras mot deras stiftande. Jag anser, att man på lika goda grunder skulle kunna säga, att man bör upphäfva lagarne mot tjufnadsbrott, förfalskning och annat sådant, emedan dessa lagar ju ändå öfverträdas och icke äro fullt effektiva.

Så talar utskottet också om det vackra resultat, som nykterhetsarbetet utan statens mellankomst har åstadkommit. Ja, det må nu så vara, att nykterhetsarbetet vunnit åtskilliga vackra resultat. Det kan icke förnekas. Men det resultatet torde kanske kunna liknas vid det, som åstadkommes af en dålig broms på ett i alltför stark fart varande tåg, d. v. s. den kan hejda farten något litet, men den tjenar icke till att stanna tåget i dess lopp. Så är det också med nykterhetsarbetets resultat. Hade vi icke haft detta arbete ibland oss, skulle väl ställningen varit vida sämre, än hvad den nu är.

Vidare — och det är väl utskottets vigtigaste skäl och det enda, som utskottet sjelf gör någon affär af — är det sjelfbestämmningsrätten, som skulle lida ett väsentligt intrång, om man dekreterade en sådan lag som den nu ifrågasatta. Med afseende på sjelfbestämmningsrätten kan man ju i allmänhet säga det, att åtminstone ingen borde tillåtas göra något, som skadar vare sig en annan eller en sjelf. Det tillåtes t. ex. icke, att man utan vidare på apotek får köpa arsenik, ehuru, det vågar jag påstå, detta på långt när icke skulle leda till sådana missbruk och sådan skada, om den handeln vore fri, som missbruken i afseende på alkoholhandeln föra med sig. Antifebrin och andra sådana ämnen få icke heller köpas af hvilken som helst utan recept, ehuru jag icke tror, att man i afseende på dylika gifter kan säga annat än att de icke äro på långt när så farliga som alkoholen. Och om någon af herrar jordbrukare vill taga sig före att med åberopande af sin sjelfbestämmningsrätt försälja förskämda födoämnen, så gripa vederbörande in och säga: sådant får icke förekomma, emedan det är till skada för andra.

Jag skall be att få anföras några exempel, som visa hvarthän det leder, när sjelfbestämmningsrätten får hafva fria händer. Jag har fått några uppgifter derom ur ett lagförslag, som den kej-

serliga tyska regeringen framlagt med afseende på hämmandet af dryckenskapslasten i Tyskland.

I Preussen dogo utaf fyllerivansinne:

under år 1877..... 1,165 personer, och
 » » 1885..... 1,439 »

Ang. begärd utredning om vilkörtligt förbud för tillverkning och försäljning af destillerade alkoholhaltiga vätskor.

(Forts.)

Angående de anledningar, som förorsakat sjelfmord i Tyskland, nämnas attsådana, som härrörde af alkoholmissbruk, föröfvades:

år 1873 af 325 personer och
 » 1885 » 603 »

På Tysklands sjukhus intogos för kronisk alkoholism och delirium:

år 1881 4,143 personer och
 » 1885 10,160 »

År 1889 begingos i tyska riket 369,642 brott, och deraf tillskrefvos alkoholens inverkan 70 % eller 258,750 fall.

I tyska riket förbrukades i rundt tal år 1889:

vin för 300 millioner mark,
 öl » 1,400 » »
 bränvin » 700 » » eller

tillsammans 2,400 millioner mark, d. v. s. 6 gånger hela det belopp, som tyska militärbudgeten gick till.

Jag skall vidare be att få anföra några ord utaf predikanten vid fängelset i Örebro med afseende på rusdryckernas verkningar. Han säger i sin 1892 till fängvårdsstyrelsen afgifna berättelse: »Att rusdryckerna bära det ojemförligt drygaste ansvaret för så många människors undergång, det är en sanning, som omöjligen kan vederläggas. Jag vet nog, att det finnes optimister äfven på detta område; men jag kan icke tro, att dessa se saken rätt eller att olyckliga medmänniskors nöd går dem tillräckligt djupt till hjertat. Den deremot, som nästan dagligen måste se den förbannelse, som denna rusdryckshandtering sprider omkring sig, huru den ödelägger familjer och enskilda, utsuger dem både till kropp och själ, ja, huru tusentals ynglingar och unge män ibland oss ärligen drunkna i denna ohyggliga syndaflods brännande vågor, han kan icke sluta sig till dem, som med blida eller likgiltiga ögon se detta i lag tillåtna människoförstörringsarbete».

Detta är nu hårda ord, han uttalar, men jag tror att de äro sanna.

Slutligen vill jag endast — såsom en öfvermåttan sorglig, men slående illustration till hvad jag nu sagt med afseende på det förderf, som rusdryckshandteringen förer med sig — påminna om hvad herrarne känna genom tidningarna från i går, nemligen om den afrättning, som då egde rum på fängelsegården i Gefle. Den lärer väl säkert hafva till sin närmaste anled-

Ang. begärd utredning om vilkorligt förbud för tillverkning och försäljning af destillerade alkoholhaltiga vätskor.
(Forts.)

ning just den fria åtkomsten af det gift, hvarom den föreliggande motionen handlar.

Då jag anser, att alkoholen bör förvisas till sin rätta plats, nemligen att höra under *giftstadgan*, skall jag derför, herr talman, anhålla att, på grund af hvad jag yttrat, få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till den af mig väckta motionen.

Herr Johansson i Noraskog: Jag begärde ordet egentligen för att denna fråga åtminstone icke skulle sakna ett svar från utskottets sida, då motionären nu har upptagit kammarens tid åtminstone mycket längre än han först tänkte.

Jag skall icke uppehålla mig så synnerligen länge vid de äldre och nyare motiv, som anfördes i saken; men då jag lade märke till ett af de yttranden, som motionären här fälde och som äfven återfinnes i ett anförande från ett föregående år, nemligen att ingen skatt är så betungande som spritdrycksskatten, så vill jag medgifva, att detta är fullkomligt sant; men å andra sidan är det fullkomligt lika sant, att ingen skatt gör man sig så lätt fri från som just spritdrycksskatten. Om man blott undviker att använda vare sig det ena eller det andra slaget af spritdrycker, är man ju icke betungad af denna skatt, och det förefinnes icke heller något tvång för någon att underkasta sig denna beskattning.

Vidare gifver mig den omständigheten, att motionären med mycket lätt hand vidörde den ekonomiska sidan af saken, anledning att påvisa, att den ekonomiska sidan här vid lag dock torde spela en vida större roll än hvad man kanske i allmänhet antager. Motionären har nu hänvisat till den urtima riksdag, som vi hade i höstas. Jag skall med anledning häraf be att få erinra derom, att de skatter, som då voro föremål för afskrifning, utgjorde ett sammanräknadt belopp på ungefär 7 millioner kronor. Motionären känner nu lika väl som vi, som sitta i bevillningsutskottet, hvilka svårigheter vi hafva att kämpa emot, då det är fråga om att söka åstadkomma någon förändring, vare sig i bevillningsförordningen eller i andra bevillningsafgifter, i syfte att öka inkomsterna för statens räkning för att derigenom fylla de gluggar i statskassan, som den urtima Riksdagens beslut om skatteafskrifning m. m. kommer att medföra. Och ändock utgjorde det belopp, som då var i fråga, endast 7 millioner kronor, under det att det belopp, som är ifrågasatt att afskrivas på den urtima riksdag, som motionären ifrågasätter och som man skulle kunna kalla nykterhetsrikdagen, går till vida större summor. Jag vill endast erinra derom, att för närvarande — eller om jag tager uppgifterna för år 1890 — utgöra statens inkomster af tillverkningsskatten icke mindre än 15,700,000 kronor och tullen på spirituosa ensamt en summa af 1,500,000 kronor, d. v. s. sammanlagdt öfver 17 millioner kronor. Detta är en siffra, som spelar en betydligt större roll i fråga om statens finanser, än de 7 millioner, som genom

urtima Riksdagens beslut i höstas blefvo afskrifna. Men icke nog härmed: man måste ytterligare tillägga 7 millioner, eller just det belopp, som för närvarande utgår i utskänkings- och andra afgifter och hvilken summa till hufvudsaklig del går till kommunerna, landstingen och hushållningssällskapen. Och dessa inkomster, som för närvarande inflyta till deras kassor, har det sig åtminstone icke lätt att få ersatta. Om man nu bifölle motionärens förslag om en utredning, — hvilken jag då förmodar skulle öfverlemnas åt en komité —, på hvilket sätt man skulle kunna fylla de luckor, som sålunda komme att uppstå i statens, kommunernas m. fl. kassor, så misstänker jag, att denna komité skulle få en ganska kinkig uppgift att lösa. Jag tror till och med, att det skulle blifva kinkigare för denna komité att fylla dessa stora gluggar, än det borde hafva varit för den komité, som för några år sedan tillsattes med uppgift att placera de öfverskott i statskassan, som väntades härflyta af de ökade tullinkomsterna, att fullgöra detta sitt uppdrag. Men då till och med denna sistnämnda komité icke kunde komma till rätta med sitt ärende, så misstänker jag, att den komité, som motionären torde hafva tänkt sig, skulle få ännu svårare att lösa sin uppgift.

Jag har velat fästa uppmärksamheten på dessa förhållanden, och jag är säker om att den eller de, som under de närmaste åren komma att sitta i bevillningsutskottet, skola nog få se, att det icke har sig så lätt att åstadkomma rättelse, vare sig i det ena eller andra hänseendet, vare sig i de nu föreliggande förhållandena eller i de skatteförhållanden, som hafva blifvit en följd af urtima Riksdagens beslut. Det är med anledning af dessa förhållanden, som jag helt enkelt tillåter mig anhålla, att kammaren ville bifalla utskottets hemställan i den föredragna punkten.

Herr J. H. G. Fredholm: Herr talman! Jag skall endast be att få till protokollet antecknad, att jag inom utskottet icke deltagit i behandlingen af det nu föreliggande betänkandet.

Herr Wavrinsky: Jag plägar hvarken genom många eller långa anföranden taga kammarens uppmärksamhet i anspråk, och jag hyser därför den förhoppning, att jag — trots att det är sent på aftonen, och trots det, att denna fråga icke eger kammarens sympatier — utan att ådraga mig allt för mycken ovilja kan få säga några ord.

Det förefaller mig, som om den ringaktning, som kammaren tycktes visa motionären vid hans anförande, hvilket visserligen var lågmäldt och kanske ur många synpunkter icke egnadt att väcka intresse — att, säger jag, denna ringaktning dock drefs för långt. I allmänhet är ju intresset för dessa frågor icke stort; men det är i alla fall lätt förstådt, att dessa intressen dock kräfva allvarlig aktning af kammarens ledamöter. Det är ju icke någon

Ang. begärd utredning om vilkorligt förbud för tillverkning och försäljning af destillerade alkoholhaltiga vätskor.
(Forts.)

Ang. begärd utredning om vilkorligt förbud för tillverkning och försäljning af destillerade alkoholhaltiga vätskor.

(Forts.)

skyddsåtgärd, som vi här önska få genomförd för våra egna intressen, utan det gäller allmänna intressen; och om vi misstaga oss om vägen, så handla vi dock i ett syfte, som jag hoppas att kammarens ledamöter veta att inom sig själfva rättvist beakta. Det var ock därför det smärtade mig att se så många löjen och så mycken ringaktning i uttrycken på kammarledamöternas ansikten — det föreföll mig åtminstone så. Om jag misstager mig, så ber jag om ursäkt, men jag egnade vid detta tillfälle ett noggrant studium åt kammarledamöternas anletsdrag för att derigenom kunna döma, om frågan möjligen vore föremål för något djupare intresse inom kammaren. Jag hoppas emellertid, att den verkliga är förtjent af större uppmärksamhet än den hittills lyckats ådraga sig.

Jag är såsom nykterhetskämpe icke för min del belåten med ett sådant kraf, som motionären här framställt, hvilket icke heller är förhållandet med de föreningar, som kämpa i denna rigtning, och detta emedan vi förmena, att det är ringa bevändt med det yrkande, han här framställer. Det är ju icke fråga om att söka frammana en lagstiftning i förbudsrigtning, det är endast fråga om att begära en utredning. Jag tillåter mig dock att instämma med motionären.

Jag menar, att denna fråga ju kunde kräfva en utredning äfven från statsmagternas sida, då den så länge förut behandlats af nykterhetsvänner och nykterhetsföreningar. Då emellertid den utredning, dessa sökt åstadkomma, i många hänseenden måste vara både bristfällig och af ringa effekt; hvarför skulle då icke statsmagterna egna så mycken uppmärksamhet åt frågan, att man kostar på den en utredning — resultatet må sedan blifva hvilket som helst? Om denna utredning skulle leda till, att Kongl. Maj:t och Riksdagen finge en annan blick på åtskilliga saker, som för närvarande icke ådraga sig deras uppmärksamhet, så kunde detta åtminstone aldrig skada, och det vore att nedlägga något arbete och omtanke på en sak, som det dock icke är så litet värde med, som man i allmänhet förmenar. Det är ju möjligt, att denna utredning skulle leda till det resultat, att en sådan åtgärd som ett bränvinsförbud här i landet icke kunde ifrågasättas — det bör dock kunna ifrågasättas, då det blifvit icke blott ifrågasatt, utan äfven realiseradt i vissa andra länder, och då det, för att endast nämna en enda stat, t. ex. Maine, der ett dylikt förbud infördes år 1851, ledt till ett resultat, som i alla hänseenden varit välsignelsebringande, trots det att denna åtgärd — jag erkänner det — inneburit ett starkt våld på den personliga sjelfbestämningrätten.

När jag blef nykterhetskämpe, föreföll det mig mycket motbjudande, att nykterhetssträfvandets mål skulle kunna och behöfva vinnas på den vägen; och än i dag har jag icke öfvervunnit den motviljan. Men konsekvenserna af betraktelser i denna fråga

leda slutligen derhän, att den, som gifver sig in i agitatorisk verksamhet för nykterheten, måste medgifva, att ingen annan utväg finnes att tillgripa. Det må tjena som ursäkt för att jag, om än med motvilja, dock med bestämd öfvertygelse kämpar derför. Då jag det gör, synes det icke vara ur vägen, att jag här sekunderar motionären med yrkande, att kammaren måtte för sin del bifalla förslaget om en skrifvelse till Kongl. Maj:t i syfte att vinna en utredning i denna viktiga fråga. Derom nog.

Ang. begärd utredning om vilkorligt förbud för tillverkning och försäljning af destillerade alkoholhaltiga vätskor.
(Forts.)

Till sist vill jag till herr vice ordförandens i bevillningsutskottet inlägg i diskussionen öfver denna fråga foga några ord. Han påvisade i sitt anförande — något som är alldeles riktigt — att det skulle vara enorma summor, som behöfde ersättas, om man frantog statsverket denna inkomstkälla. Men han berörde icke med ett enda ord de i sanning stora och viktiga förmåner, som derigenom skulle kunna beredas. Endast en utredning skulle kunna visa, hvilka besparingar man skulle kunna vinna på dessa områden, der nu kolossala utgifter måste göras och oerhörda summor utgå af statskassan. Jag säger icke, att frågan dermed är tillräckligt motiverad. Den ekonomiska sidan är icke den enda afgörande. Men det är dock ganska mycket, som redan ur den synpunkten är egnadt att motväga, hvad af bevillningsutskottets vice ordförande blifvit framhållet.

För att emellertid ej längre upptaga kammarens tid och uppmärksamhet, skall jag inskränka mig till att, då jag instämt i motionen, yrka bifall till densamma.

Herr Thernænius: Det var med anledning af herr vice ordförandens i bevillningsutskottet yttrande, jag begärde ordet för att säga, att orsaken till att jag med så lätt hand vidrörde frågan om den stora förlust i statsinkomsterna, som skulle blifva en följd af det i motionen ifrågasatta förbudet, var helt enkelt den, att utskottet sjelft förklarar, att »det ur synpunkten af landets ekonomiska förhållande skulle kunna låta sig göra» att jemföra ett sådant förbud; hvaremot utskottet talat om »ingreppet i den enskildes sjelfbestämningsrätt» och om de »nästan oöfvervinneliga svårigheterna i att göra ett dylikt förbud effektivt» såsom dess egentliga skäl för afslag på motionen.

Jag har för öfrigt föreställt mig, att man så småningom, med anledning af den allt större kännedom, som vinnes om dryckenskapens sorgliga verkningar, skulle lära sig förstå, att det icke finnes någon så grumlig källa att ösa statsinkomster ur som just denna källa. Det skall dock — derom är jag fullt öfvertygad — en gång komma derhän, att statens inkomster skola hemtas ur renare och bättre tillflöden än dem, om hvilka här nu är fråga.

Herr Waldenström: Så snart det blir fråga om denna sak, talas det alltid mycket vackert om den enskildes sjelfbestäm-

Ang. begärd utredning om vilkorligt förbud för tillverkning och försäljning af destillerade alkoholhaltiga vätskor.

(Forts.)

ningsrätt, som man icke får träda för nära. Men utan tvifvel är det egentliga skälet för afstyrkande och afslag — eller åtminstone ett af de väsentligaste skälen — tanken på de stora summor, som statsverket skulle förlora, om det blefve af med den skatt, som nu ingår från detta håll.

Jag har alldeles nyss i tidningarna sett en uppgift om förhållandena i England. Der beklagar man ock lifligt rusdrycker-nas härjningar. Men så snart det blir fråga om att inskränka eller taga bort deras bruk, så uppstår genast den frågan: Hvar skall man få penningar att fylla den lucka i statskassan, som uppstår, om bränvinsinkomsterna gå sin kos? Man tänker, såsom herr Wavrinsky sade, allenast på de summor, som bränvinet inbringar åt statskassan, men icke på de oerhörda och ojemförligt mycket större summor, som både direkt och indirekt gå förlorade för landet och för folket genom rusdryckerna.

Jag omtalade här i kammaren för några år sedan, huru det gick till, när staten Kansas i Amerika införde rusdrycksförbud. Då skickade bränvinspatronerna och krögarna och andra sådana en deputation till guvernören med anhållan om ersättning för de stora förluster, de led. Guvernören svarade: »Jag skall låta räkna ut beloppet af den skada, I hafven gjort, och den förlust, I nu liden. Fån I då någonting att fordra, kunnen I lita på att det skall blifva utbetaladt till sista centen». Men ingen kom tillbaka för att fråga, huru räkningen slagit ut.

Jag tror, att om man kunde blifva af med rusdryckerna, skulle landets välmåga växa på ett sådant sätt, att det blefve lätt att många gånger om ersätta den förlust, statskassan skulle göra genom att blifva af med dessa penningar, som — säga hvad man vill — icke äro någon välsignelse för den svenska staten. Det är likasom för den enskilde, så ock för statsverket, alldeles icke likgiltigt, af hvad beskaffenhet de penningar äro, som man har i sin pung. Ty en orättfärdig penning gnager hål på den starkaste pung, går sjelf ut och drager också andra slantar med sig. Det går så i den enskildes hushållning; det kommer att gå så äfven i staternas hushållning. Snart växa rusdryckerna de moderna kultursamhällena öfver hufvudet på ett sådant sätt, att man står alldeles rädlös och icke ser annat, än att de måste stupa ned i fullständig undergång.

Jag skall be att för min enskilda del få yrka bifall till motionärens framställning. Så mycken uppmärksamhet kan denna sak förtjena, att man åtminstone anser den vara värd en utredning. Utredningar hafva ofta skett angående saker, som varit ofantligt obetydliga i jämförelse med denna; hvarför skall man då motsätta sig, att en utredning verkställes äfven i denna så utomordentligt viktiga fråga?

Utskottet säger: »Äfven det vackra resultat, som nykterhetsvännerna utan något egentligt ingripande från statens sida

ästadkommit i fråga om nykterhetens befrämjande, utgör för utskottet ett skäl mot inskränkning af den enskildes sjelfbestämningens rätt i förevarande hänseende.» Jag tackar allra ödmjukast för sådana granna fraser. Det är hvad man blir afspisad med: att nykterhetsvännernas arbete gör så mycken nytta, att det är alldeles obehöfligt att staten vältrar undan de hinder, som ligga i vägen för framgången af deras arbete. Utskottet bör veta, att vi, om vi skola säga hvad vi tänka, icke känna oss mycket tack-samma för sådana der komplimenter.

Ang. begärd utredning om milkorligt förbud för tillverkning och försäljning af destillerade alkoholhaltiga vätskor.

(Forts.)

Herrar *Aulin, Dahlstedt* och *Landström* instämde häruti.

Herr *Johansson* i *Noraskog*: Jag har begärt ordet för andra gången, därför att den ärade talaren på stockholmsbänken anmärkte mot mig, att då jag talade om statens inkomster af brännvinsmedlen o. d., glömde jag att på samma gång framhålla de stora förmåner, som skulle beredas, om man finge den åtgärd, som med motionen afses, genomförd. Han talade för sin del om kolossala summor, som för närvarande skulle gå förlustiga för statsverket — jag förmodar just genom det sätt, hvarpå staten anses omhulda vare sig den ena eller den andra spritdricks-handteringen. Dessa kolossala summor förstorades ytterligare i den nästföregående talarens mun, som förklarade dem helt enkelt vara oerhörda. Men ingendera talaren kunde gifva en närmare beskrifning och säga, i hvilken form staten gör dessa oerhörda, kolossala förluster. Om jag skulle försöka att utforska, hvilka uppoffringar staten anses göra i detta hänseende, så skulle dessa väl egentligen visa sig i de belopp, som utgå under andra hufvudtiteln — denna hufvudtitel omfattar ju rättsväsendet i sin helhet — och det så väl i de löner, som utbetalas till domare, som de omkostnader, som i och för straffens verkställande erfordras. Men ser jag på denna slutsumma, så finner jag, att den uppgår till knappa 4,000,000 kronor, hvilket är ett ringa belopp i jämförelse med de 16- eller 17 millioner kronor, som af dessa medel ingå till statskassan. Håller man sig uteslutande till denna sak, så tror jag, att statsverkets uppoffring icke är så stor, så oerhördt stor, som man sökt framhålla. För min del skall jag uppriktigt tillstå, att jag icke har något emot den utredning, som motionären afser kunna bringas till stånd, men jag misstänker, såsom jag anmärkte i mitt första yttrande, att det går med denna utredning precis på samma sätt, som det gick för den komité, hvilken hade att uppgöra förslag med afseende å användandet af de förmodade öfverskotten på tullmedlen, nemligen att den komme att stauna i sitt arbete och icke förmådde föra fram saken. Det är min enskilda tanke i detta fall. Jag upprepar för öfrigt hvad jag sade förra gången, att det finnes inga skatter, som man så lätt kan undandraga sig, som just skatten på spritvaror, helt

Ang. begärd utredning om vilkorligt förbud för tillverkning och försäljning af destillerade alkoholhaltiga vätskor.
(Forts.)

enkelt derigenom, att man använder sin »enskilda sjelfbestämningssrätt» och låter bli att begagna det ena eller andra slaget af dem. — Det är dessa förhållanden, som göra att man, såsom saken nu står, godt kan bifalla utskottets förslag.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen. Herr talmannen fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad; men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller bevillningsutskottets hemställan i 1:sta punkten af betänkandet n:o 9, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å nämnda hemställan, bifallit herr Thernæmi i ämnet väckta motion.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, visade 106 ja och 67 nej; i följd hvaraf utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Efter föredragning vidare af *punkten 2*, deri utskottet hemställt, att en inom Andra Kammaren af herr *J. A. Johansson* i Strömsberg väckt motion, n:o 137, med förslag till ändrade bestämmelser rörande fördelningen af inflytande bränvinsförsäljningsmedel, icke måtte af Riksdagen bifallas, begärdes ordet af

Herr Eriksson i Elgered, som yttrade:

Herr talman, mine herrar! Jag hoppas, att man må egna mig någon liten uppmärksamhet, då jag lofvar att icke länge upptaga kammarens tid.

Såsom herrarne finna af utskottets betänkande, har herr Johansson i Strömsberg i sin motion med afseende å fördelningen af influtna afgifter enligt 22 § i 1885 års förordning angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m., hemställt, att $\frac{20}{100}$ eller med andra ord $\frac{2}{10}$ skulle ingå till statsverket under särskild benämning för att sålunda der förblifva.

Att rusdryckshandteringen är en sådan rörelse- och näringsgren, som med afseende på sina verkningar för såväl individen som samhället i dess helhet, medför de våldigaste följder och ska-

dor, är ett faktum, som knappast någon i denna kammare kan med fog bestrida. De *orsaker*, som ligga till grund för rusdrycksrörelsen och som göra att den kan existera och ega bestånd oaktadt den kamp, som från nykterhetsvännernas sida pågått för dess bekämpande, äro tvenne: å *ena sidan den vinst, som denna rörelse medför till fromma för alla parterna, och å den andra sidan det förfärliga begär*, som åstadkommes hos konsumenterna af denna vara. Med afseende å den *förre* hafva herrarne hört åtskilliga sifferuppgifter. Statsverket har årligen cirka 14,000,000 kronors inkomst af denna rörelse. Finansministern upptog summan år 1892 till 13,700,000 krouor, men den utgjorde dock under nämnda år vida mer. Utom hvad staten sålunda hade i inkomst af skatten för denna försäljning, så belöpte sig försäljningsavgifterna till ett sammanlagdt belopp af 5,706,448 kronor för år 1890. Dessa fördelades enligt 22 § så, att städerna fingo behålla 3,863,961 kronor, landtkommunerna 798,971 kronor och landstingen 1,043,516 kronor eller tillsammans 5,706,448 kronor — sålunda ett icke ringa belopp! Sammanlägger jag dessa belopp, nemligen försäljningsavgifterna, med hvad som ingått till statsverket, får jag en summa af cirka 20,000,000 kronor. Detta representerar det belopp, som staten och kommunerna äro i stånd att förtjena på denna nesliga handtering eller näring. Sedermera tillkomma åtskilliga faktorer, som icke låta i officiella statistiken bevisa sig, t. ex. hvad våra bränvinsbrännare och derefter våra bränvinsbolag samt de öfriga personer, som drifva denna rörelse, varit i tillfälle att på denna handel stoppa i sina fickor. Jag har icke tillnärmelsevis hört hvad dessa belopp gå till, och jag skal heller icke försöka göra upp någon beräkning i detta afseende. Det är emellertid icke underligt, om under sådana förutsättningar, för hvilka vice ordföranden i bevillningsutskottet redogjorde, både finansministern och regeringen samt äfven de herrar, som sitta i utskottet, skulle anstränga sig af alla krafter för att denna rörelse fortfarande må hafva sin gång, ty det synes i sanning svårt att fylla de luckor, som skulle uppstå i budgeten, om dessa belopp borttoges.

Hvad angår *den andra orsaken*, begäret hos konsumenterna efter rusgifvande drycker, behöfver jag icke skildra något i detta afseende. Herrarne känna nogsamnt till, att den, som en gång fallit offer för denna last, sätter icke i fråga, *huru* han skall få sitt begär tillfredsstäldt, utan så länge det står i hans förmåga att förskaffa sig dessa spritdrycker, så gör han det, till dess han slutligen har förderfvats i moraliskt, fysiskt, ekonomiskt och andligt afseende. Det är detta förskräckliga begär efter spritdrycker, som just är sjelfva roten till hans förderf.

Den verksamhet för att bekämpa rusdryckerna, som i synnerhet under senare tider med kraft pågått, är nykterhetsrörelsen. Denna har, såsom herr Waldenström påpekade, fått allit erkännande af utskottet i mycket vackra fraser, men den behöfver någon an-

Ang. begär utredning om vilkorligt förbud för tillverkning och försäljning af destillerade alkoholhaltiga vätskor.

(Forts.)

Ang. begärd utredning om vilkorligt förbud för tillverkning och försäljning af destillerade alkohollikliga vätskor.
Forts.

nan och större hjälp. Oaktadt alla ansträngningar, nykterhetsarbetet utvecklat, står saken på den ståndpunkt, att staten, kommunerna, brännvinsbrännuarne och ho vet hvilka, som äro inblandade i denna affär, förtjena enorma summor, och de olyckliga offren få betala kalaset. Jag skulle kunna förstå, att dessa summor skulle medföra rikedom för alla parter, som i första hand synas göra vinst, om det vore här, som då tullfrågan behandlades, att de herrar, som tro på välsignelsen af dessa penningar, kunde med minsta spår af rättvisa åberopa, hvad tullvännerna försäkrade i tullstriden, nemligen att utlandet betalar tullen — något som åtminstone hade *sken* af sanning — men något liknande föreligger icke här. Derfor, kunde och kan det med hopp om framgång bevisas, att *konsumenten* får betala *tullen*, så kan det med långt större säkerhet, ja utan någon som helst motsägelse, bevisas, att *han* här får betala *skatten* å den konsumerade varan, och följaktligen måste dessa penningar tagas ur svenska folkets fickor. Jag förmodar, att många skulle ega bättre förmåga att betala sina skatter till stat och kommun, om de icke vore slafvar under denna förfärliga last. — Hvad som därför är nödvändigt, när de enskilde icke kunna åstadkomma någon förändring i de nuvarande förhållandena, är, att lagstiftningen ingriper i någon mån åtminstone. Jag vet väl, att de herrar, som särskildt framhållit frihetssystemet eller frihetsprincipen, skola säga, att ett sådant ingrängning vore ett inträng på den personliga friheten och äfven ett inträng på näringsfriheten, hvilket vore otillbörligt. Ja, det finnes inträng på många områden, och det beror endast på, från hvilken synpunkt man i dessa fall betraktar saken. Om vi läsa strafflagen, skola vi finna, att deri tillåtes icke månggifte och icke heller andra brott. Der finnas upptagna ganska många handlingar, som äro belagda med straff. Man kan med samma rätt säga, att dessa stadganden innebära ingrepp på den personliga friheten. Faktum är i alla fall, att alla stater begagnat sig af sådana inträng. Dem, som yrka på den större friheten, skall jag be att få hänvisa till Nordamerikas förenta staters lagstiftning. Denna tillstodjer icke mormonerna månggifte, hvarför de också måst utvandra från Utah. Visar detta icke äfven, att staten gör inskränkningar för den enskilde, när det gäller *sedlighet och moral*? Jag undrar, om icke det sedlighetsförderf, som finnes här i landet och som har sin orsak i rusedryckshandteringen, är af sådan beskaffenhet, att staten nödgas i mer eller mindre mån ingripa? Och har icke staten redan ingripit? De steg, som staten tagit för att mer och mer inskränka brännvinsrörelsen, hafva ju bevisat, att den redan ingripit.

För stärfjande af denna förfärliga last har staten två utvägar att välja på, utvägar, på hvilka den redan slagit in. Den ena är att *fördyra varan* och på sådant sätt göra det omöjligt för mången olycklig konsument att tillhandla sig deraf; den andra är att

eljest försvåra åtkomsten af varan. Hvad det förra eller varans fördyrande angår, har jag visat, att till 20 millioner kronor kan man taga ut dylik skatt af svenska folket. Men rusdrycksrörelsen kommer därför ej att upphöra, utan den fortfar det oakadt. Att fortgå längre på denna väg är emellertid, enligt mitt förne-
naude, ej klokt. Det skulle blott vara att ockra på lidelserna; och hvem som finge vinst deraf, icke tjenade svenska staten på det, och icke blefve det någon valsignelse med de penningar man så-
lunda erhöle.

Man måste därför slå in på *den andra vägen*, det vill säga på att försvåra *sjelfva åtkomsten af varan*. Man har ock beträdd denna väg i nagon mån. När man t. ex. dragit utskänkningsrörelsen från landsbygdskommunerna och förflyttat den till städerna, har icke detta redan varit att försvåra åtkomsten af varan, att minska tillgången på platser, hvarest den kan erhållas? Men jag tillåter mig säga, att, om man skall kunna med framgång fortgå vidare på denna väg, det torde vara nödvändigt att se efter, hvilka *intressen*, som ligga bakom, hvad som är den *djupaste orsaken* till att hvarje stad har dylik rörelse, under det att landsbygden icke har det. Jo, det är just *den inkomst våra städer ha af rusdrycksrörelsen*. dessa 3,863,961 kronor för år 1890, af hvilka Stockholms stad hade *en million tvåhundrausen kronor*. Dessa intressen ligga bakom och göra sig alltid gällande. Naturligtvis är det mycket behagligt för städerna att få begagna sig af dessa tillgångar. Hvad som därför är behöfligt och nödvändigt är, att man så småningom indrager städernas inkomster af bränvinsförsäljningsmedel och öfverflyttar dessa inkomster i stället på statsverket. Detta går mycket väl för sig, om man verkställer öfverflyttningen proportionsvis, så att man icke tager ett för stort steg på en gång. Jag tviflar på möjligheten af ett »rusdrycksförbud»: sådant är icke möjligt, så länge en så stor del af svenska folket begagnar sig af rusdrycker. Alla förslag derom äro för närvarande idel teorier och idéer, som icke låta utföra sig i praktiken. Men en samverkan mellan lagstiftaren och staten å ena sidan samt nykterhetsföreningarna å den andra kan låta sig göra; och en sådan skulle då försigga proportionsvis, så att man indroge denna rörelse, rusdrycksrörelsen, i de mindre städerna, och finge den inskränkt till de större städerna t. ex. Stockholm, Göteborg och Malmö. Jag antager, att man slutligen skulle kunna få det derhän, att rörelsen vore förlagd till endast dessa städer.

Jag är viss om att, i fall man derjente gjorde det svårare för konsumenten att förskaffa sig varan, fordrade t. ex., atthän, såvidt möjligt, skulle antingen sjelf inställa sig för att hemta den, eller föreskrifve, att varan finge säljas endast i så stora kvantiteter, att man hade svårt att samla i hop penningar dertill, af dessa åtgärder skulle följa på en hel mängd ställen, der man nu begagnar sig af dessa drycker, att bruket deraf upphörde. Men det

Ang. begärd utredning om vilkorligt förbud för tillverkning och försäljning af destillerade alkoholhaltiga vätskor.
(Forts.)

Ang. begärd utredning om vilkorkligt förbud för tillverkning och försäljning af destillerade alkoholhaltiga vätskor.
(Forts.)

är nödvändigt också att så småningom indraga städernas andel af försäljningsmedlen, och det är ett steg i denna riktning, som herr Johansson föreslagit i sin motion. Derför skulle jag yrka bifall till hans motion, om jag skulle uttala, hvad jag egentligen vill. Men sakens nuvarande läge gör, att jag icke gerna vill yrka bifall till densamma. Jag kan icke göra det med något hopp om att dermed föra frågan framåt; ty dels är det icke en enda ledamot i bevillningsutskottet, som reserverat sig, och att, gent emot hela bevillningsutskottet, komma med en sådan hemställan, torde vara väl styft; dels har ju urtima Riksdagen nästlidet år beslutit och pålagt en tung börda, som blifvit vältrad på städerna; och sålunda torde städerna i närvarande stund ha tunga nog, utan att de förlora dessa inkomster af bränvinsförsäljningsmedlen; dels tillåter Konungens administrativa lagstiftningsrätt härvidlag de respektive landshöfdingarne att fälla utslaget rörande försäljningsstälernas vara eller icke vara, äfven om detta skulle komma att gå i strid med kommunernas uttalade åsigt, och detta sakförhållande torde göra förslaget mera motbjudande. Landshöfdingarnes magt i administrativt hänseende måste först inskränkas.

Jag har därför, mine herrar, utan att kunna framställa något yrkande, velat uttala detta, och jag gör det så mycket hellre, som jag vet, att denna uppfattning delas af hundratusental i vårt land, och att bakom min rygg stå de, som sändt mig hit. Jag vet, att jag talar i deras namn, icke blott i de orepresenterades, utan äfven i mina valmäns.

Vidare anfördes icke. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkten 3.

Bifölls.

Punkten 4.

Ang. bestämmande genom allmän omröstning om inrättande af spirituosa-försäljningsställen.

Herr J. Anderson i Tenhult hade i en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 130, föreslagit, att Riksdagen måtte besluta, att inga nu befintliga eller ifrågasatta nya spirituosa-försäljningsställen inom en kommun må efter viss tid, t. ex. efter den 1 januari 1894, få utöfva sin verksamhet förr, än sådana omröstningar försiggått, som i motionen blifvit antydda och i hvilka alla välfrejdade män och qvinnor, som fyllt 21 år, skulle ega att deltaga.

Utskottet hemställde, att ifrågavarande motion ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter uppläsandet af denna hemställan anförde:

Herr Anderson i Tenhult: Herr talman, mine herrar! Den 9:de maj förlidet år yttrade jag i denna kammare åsigter alldeles lika med dem, som jag nu i min motion framställt. Under den tid, som sedan dess förflutit, har min uppfattning icke på något sätt blifvit rubbad. Jag anser nemligen fortfarande, att de förslag, som jag i min motion framställt, äro de, till hvilka vi böra sträfva, och därför har min motion framkommit.

Under den senare tiden hafva dels från enskilde, dels från nykterhetsföreningar, dels från goodtemplare och dels från blåbandister ankommit tio särskilda adresser, i hvilka den önskan uttalats, att Riksdagen måtte bifalla min motion. För omkring en månad sedan läste jag i en tidning, att underhuset i England den 27 sistlidne februari vid första behandlingen antagit en lag i ungefär samma syfte som det jag i min motion framställt. Sedermera har jag sett, att krögarna i England hållit möten och protesterat mot det framburna lagförslaget samt kallat detsamma ett attentat mot deras hederliga näringsfång. Vi se således, att äfven på andra orter man söker göra den åsigt gällande, att allmänheten och folket bör få besluta, huruvida krogar och spirituosa-försäljningsställen må förefinnas eller icke.

Då man vet, att köpingar och större jernvägsstations-samhällen, hvilka ha större folkmängd än en stor del af Sveriges städer, kunna undvara krogar, föreställer jag mig, att äfven städerna mycket väl kunna reda sig dem förutan. Under den tid jag varit här i Riksdagen har jag alltid ställt mig vid deras sida, som velat fördyra spirituosa och försvåra åtkomsten deraf. Min motion har just detta till hufvudsyfte.

Då min uppfattning är sådan, att jag anser det vara behöfligt och nyttigt, att ett förslag, sådant som det jag i min motion framställt, blir af Riksdagen antaget, ber jag att få yrka bifall till min motion.

Herr Beckman: Herr talman! När man i likhet med mig hyser den uppfattning, att man på detta område bör söka åvaga-bringa en restriktiv lagstiftning, en lagstiftning, som är restriktiv så långt som det är förenligt med den allmänna opinionen, är det ganska naturligt, att man hyser sympati för det här framlagda förslaget. Det är tydligt, att, om en lagstiftning, som på detta sätt ingriper i de enskildes bestämmanderätt, icke skall blifva ett band, som brister, eller en mur, som öfverträdes, så måste den hvila på en stark allmän opinion. För att utröna opinionens styrka är det icke här, såsom i många andra fall, nog att söka denna opinions uttryck i riksförsamlingen. Emedan de följer, hvilka man söker undanrödja genom den restriktiva lagstiftning, hvarom här är fråga, så djupt ingripa på det *enskilda* livets om-

Ang. bestämmån-
de genom allmän
omröstning om in-
rättande af spiri-
tuosa-försälj-
ningsställen.

(Forts.)

Ang. bestämmade genom allmän omröstning om rättande af spörsmål-förslagen. (Forts.)

råde, bör man välja formen af en allmän folkomröstning. Folket sjelft bör direkt bestämma, om den farliga drycken skall få fritt utskänkas eller icke. Motionären har erinrat derom, att denna väg redan i ett annat land utpekats såsom den rätta. Framstående statsmän hafva i utlandet upptagit denna tanke. Så i England och i Belgien.

Ehuru det sätt, hvarpå motionären framställt denna tanke, kräfver förbättring, är jag öfvertygad om, att hans förslag dock är ett frö, som skall bära frukt. Det är denna väg, som man bör och skall gå. Det har icke heller undgått utskottet, att en riktig idé ligger till grund för motionärens yrkande. Utskottet säger nemligen, att det kan »med skäl sättas i fråga, om ej i nu berörda angelägenhet större inflytande borde inom kommunen tillerkännas flertalets åsigt». Redan detta, att man fått ett slikt enhälligt uttalande från utskottet, innebär ett mycket bestämdt erkännande af denna nya princip.

Det är, herr talman, för att i min mån gifva ett erkännande åt denna princip, som jag tillåter mig instämma i *motionens syfte*; och då endast ett yrkande, nemligen om bifall till motionen, hittills blifvit framställt, skall jag be att få förena mig i detsamma.

Häruti instämde herrar *Ekman, Jakob Erikson* och *John Olsson* från Stockholm, *Sjö. Sjöberg* och *Nordin*.

Herr Hedlund: Herr talman! För min del har jag funnit denna motion beaktansvärd, särskildt af den anledning, att den utgör en utgångspunkt till anordnande af olika kommunalrösträtt för olika ändamål. Detta är något, som icke är främmande i den utländska kommunallagstiftningen, exempelvis i England, der man har lika kommunal rösträtt, undantagandes i smärre kommuner, vid val till fattigvårdsstyrelse och val till vägstyrelse, der en röstskala från 1 till 6 tillämpas. Ett sådant förhållande är icke heller utan motstycke i vår svenska lagstiftning, nemligen inom den kommunala kyrkoförvaltningen. Vi veta, att de ekonomiska frågorna på det kyrkliga området afgöras på allmän kyrkostämman efter den vanliga förmögenhetsskalan, medan åter prestval är grundadt på samma röstskala med vissa modifikationer, och medan åter, till sist, vid val af elektor för utseende af ombud vid kyrkomöte, lika rösträtt gäller.

Om någonstädes man skulle afstå från tillämpning af det kommunala förmögenhetsväldet, förefaller det mig, att det bör vara i afseende å sådana områden, som röra utskänkningsväsendet eller med andra ord värden om nykterheten inom kommunerna. Det finnes intet sammanhang mellan detta ärende och beskattningsväsendet, som annars ju utgör stödjepunkten för vår kommunala röstskala jemte det magtintresse, som ligger i valen till landstingen, hvilka i sin ordning tillsätta ledamöter i Första Kammaren. Det

finnes visserligen ett förstucket och allt annat än sundt sammanhang deremellan, men i sakens natur ligger det ej. Och då borde väl i en sak, som icke rör pengar, utan endast personer, personerna få råda och icke pengarna. Ur den synpunkten har jag ansett motionen betydelsefull, på samma gång det väl är riktigast, att förslaget då borde framkomma i form af lag, så att det icke, såsom här skett, behandlas af bevillningsutskottet, utan af lagutskottet på samma sätt som frågor om den kommunala rösträtten för öfrigt.

Ang. bestämmande genom allmän omröstning om inrättande af spirituosa-försäljningsställen.

(Forts.)

Herr Falk förenade sig med herr Hedlund.

Herr grefve Hamilton: Jag kan i allt väsentligt instämma i hvad alla de tre föregående talarne yttrat, men jag kan ändå icke komma till samma resultat som motionären och min värderade kamrat på stockholmsbänken. Jag förmodar också, att, om kammaren tagit full kännedom om hvad motionärens förslag innebär, den icke skall ifrågasätta att med ett slag införa en sådan ändring i kommunernas rätt att bestämma om sina angelägenheter, att afgörandet af dessa frågor öfverlemnas åt en folkomröstning, i hvilken skall ega deltaga hvarje välfrojdad man och kvinna, som fyllt 21 år, icke blott inom sjelfva kommunen, utan äfven inom angränsande kommuner. Det förefaller mig som om den ärade motionären borde inse, att, om utskottet tillstyrkt ett sådant förslag, vi icke skulle hafva gjort honom någon tjänst. Det är alldeles gifvet, att en sådan hemställan skulldo blifvit af Riksdagen förkastad. Majoriteten inom utskottet hyste verkligen stora sympatier för denna motion, men just därför ansågo vi oss böra gå mycket försigtigt till väga. Det är ju så, att, om ock icke i denna kammare, man dock på annat håll hyser stora betänkligheter att göra en förändring i de bestämmelser, som finnas angående den kommunala rösträtten. Det gälde då att få in ett uttalande så försigtigt affattadt, att det kunde, utan att gifva anstöt, tjena som ett första uppslag till afvikelser i denna punkt, och vi kunde icke då göra annat än att taga in den lilla fras i motiveringen, som talaren på stockholmsbänken uppläst.

Denna fråga är för öfrigt icke så lätt löst. Utskottet har just med afsigt i sitt betänkande afskrifvit alla de paragrafer, som i brännvinsförsäljningsförordningen afse rätten till minuthandel eller utskänkning, för att visa huru många och mångskiftande frågor det här gäller. Jag ber att få fästa motionärens uppmärksamhet exempelvis på § 6, der det talas om den rättighet till minuthandel med eller utskänkning af bränvin, som i stad innehafves på grund af burskap eller särskildt privilegium. Der hafva vi genast en fråga, till hvilken han i sin motion icke tagit någon hänsyn. Med andra ord: det har varit fullkomligt omöjligt att tillstyrka en sådan motion som den af den ärade motionären

Ang. bestämmen-
de genom allmän
omröstning om in-
rättande af spiri-
tuosa-försälj-
ningeställen.
(Forts.)

framställda. Jag och utskottets öfriga ledamöter hafva därför ansett, att man bäst skulle befrämja målet genom att få fram ett uttalande till förmån för motionens syfte, i förhoppning att motionären måtte återkomma för att på ett lämpligare sätt söka vinna framgång för saken.

Jag ber att få på dessa skäl yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Hedin: Om i enlighet med det yrkande, som här blifvit framställt, kammaren, om Riksdagen skulle bifalla motionärens förslag, vore dermed absolut intet vunnet, ty derigenom hade intet beslut fattats, som det vore möjligt att verkställa. Således måste jag säga, att yrkandet på bifall till motionärens förslag betyder *något* såsom uttryck af sympati för syftet i motionen, men dess antagande intet såsom effektiv åtgärd, ty för att kunna sätta den nya valmanscorpsen eller röstegarecorpsen i tillfälle att utöfva en sådan rätt, som motionären ville gifva den, måste först stadgas några regler för utöfvandet af denna rätt. Ett bifall från Riksdagens sida till motionen är något, som alldeles icke kan komma att göra den tillämplig, om det icke finnes några myndigheter, som ega att sätta beslutet i verket, om det icke finnes några regler, efter hvilka beslutet skulle komma att utföras. Således finner jag för min del, att utskottet under nuvarande omständigheter icke kunnat göra något annat än hvad utskottet gjort, nemligen att hemställa om afslag. Möjligen skulle utskottet kunnat hafva något mera bestämdt uttalat sina sympatier för motionen, hvilket jag mycket gerna skulle hafva sett, men för min del finner jag mig skäligen belåten med att utskottet, på samma gång utskottet afstyrkt motionen, hvilket var rent af nödvändigt, dock låtit framskynta en icke så liten grad af benägenhet att lyssna till en blifvande framställning i samma ämne. Jag har tagit till ordet för att för min ringa del uppmana min gamle vän, motionären, att komma igen med detta förslag, men då så utarbetadt, att det kan tjena till underlag för ett Riksdagens beslut, som kan leda till någon effektivitet. I sjelfva verket kräfver ett utarbetadt förslag i sådan riktning, som motionären åsyftat, ganska mycket öfvervägande och förutsätter en temligen omfattande kännedom om förhållandena i landets olika delar och en deraf följande förmåga att på förhand nägorlunda se konsekvenserna af hvad man kommer att besluta.

Det är alldeles gifvet, för att nu fästa mig vid en enda detalj i de antydningar mer än förslag, som motionären lemnat, att om det kan vara riktigt att låta med den kommun, som saken närmast gäller, andra angränsande kommuner deltaga i omröstningen, detta väl bör inskränkas — förmodar jag — till att låta de angränsande kommunerna få veto mot öppnandet af spirituosa-försäljningar i den kommunen. Men att låta de angränsande kommunerna, såsom man af ordalagen kan sluta till, deltaga i

den ifrågavarande kommunens omröstning, så att genom de förres röster den ifrågavarande kommunen skulle kunna påtvingas en eller flera spirituosaförsäljningsställen, kan dock icke vara riktigt. Således redan här hafva vi uti bestämmandet om, i hvilken *grad* angränsande kommuner skola få deltaga i den särskilda kommunens beslut om ett sådant ärende, en af de detaljer, som skola kräfvat ganska mycket öfvervägande, för att man icke må komma till orimliga eller åtminstone olämpliga bestämmelser. Och så förhåller det sig utan tvifvel med frågorna om regler för röst-rättens utöfvande och om de omständigheter, under hvilka denna apparat skulle sättas i gång. Man kan göra sig den frågan: när spörsmål om spirituosaförsäljning inom en kommun uppstår, skall den då afgöras ensamt och uteslutande och definitivt genom en sådan omröstning, som den motionären ifrågasatt? Eller skall en sådan omröstning komma till stånd först sedan några myndigheter inom kommunen, t. ex. kommunalnämnden eller möjligen kommunalstämman, redan yttrat sig? Eller skall man, för att denna folkomröstning må få ega rum, afvakta yrkande derpå af ett visst antal af kommunens efter de nya reglerna röstberättigade medlemmar? Skall det gifvas dem veto? Eller initiativ med fullständigt undanskjutande af andra bestående kommunala myndigheter? Allt frågor, som förtjena öfvervägande och som jag för min del icke är beredd att besvara.

Ang. bestämman-
de acnoni allmän
omröstning om in-
rättande af spiri-
tuosa-försälj-
ningsställen.

(Forts.)

Således, på samma gång jag anmärker, att saken behöfver noggrant öfvervägas och att det icke är tillräckligt att stadga i några få ord eller rader, att för att afgöra den eller den saken böra alla de som höra till den eller den kategorien få deltaga i omröstningen, på samma gång kan jag icke underlåta att uttala såväl min alldeles afgjord sympati för hufvudsyftet i motionärens förslag som den önskan, att han väcker det å nyo, men då så utarbetadt och förberedt och så pass detaljeradt, att man kan begära, att ett utskott skall underkasta det en granskning, som kan leda till ett eventuellt beslut från Riksdagens sida af den beskaffenhet, att det sedermera han sättas i verket.

För min del tror jag icke, att man kan helt och hållet godkänna det utskottets skäl för afslag, att den föreslagna anordningen uppenbarligen skulle innebära en allt för stor afvikelse från nu gällande grundsatser för kommunala ärendens afgörande». Detta skulle bättre låtit sig sägas, om vi hade en mindre orimlig kommunal-rösträtt än den nu gällande, om vi icke särskildt i landtkommunerna hade det minoritetsherravälde, som nu der råder vid afgörandet af kommunens alla angelägenheter, och som vi förmodligen ej kunna blifva godvilligt af med, så länge Första Kammararen existerar. Dock torde möjligen lättare kunna vinnas Första Kammararens och Kongl. Maj:ts bifall till en afvikelse från gällande kommunala grundsatser med afseende på frågan, huru

Ang. bestämman-
de genom allmän
omröstning om in-
rättande af spiri-
tuosa-försälj-
ningsställen.

(Forts.)

en kommun genom ett mera utsträckt omröstningssätt skall blifva i tillfälle att skydda sig mot olägenheterna af bränvinsmissbruk.

Å andra sidan bör man ej frukta, att genom en lagstiftning i sådant syfte som den föreslagna göres någon betänkelig inskränkning på statens uniformerande lagstiftningsrätt. Man har så betydande föredömen från andra länder, att farhågan i det fallet icke borde vara synnerligen stor. Jag vill nu icke tala om ett land sådant som Schweiz, der hela det representativa styrelse-skicket såväl i förbundet som i de särskilda kantonerna blifvit i så hög grad modifieradt genom folkomröstningar, men om ett sådant land som England och t. ex. den lag, som antogs för 1½ år sedan att gälla för Wales, hvilken lemnar åt de särskilda lokaliteterna rättighet att besluta just i det ämne, hvarom här är fråga, att bestämma genom omröstning, huruvida de vilja tillåta spirituosaförsäljning eller icke.

Man har i England tillämpat dessa grunder på andra områden, så att man der afgör genom ett slags kommunalt referendum, huruvida t. ex. kommunal-bibliotek skola upprättas eller icke. Likaså i Amerika, der man också har detta system af »local option», eller de särskilda lokaliteternas rätt att sjelfva bestämma, huruvida de vilja antaga den eller den anordningen eller icke. Med afseende å vårt förevarande ämne kan utan tvifvel tillämpas hvad Laveley yttrat, att det finnes åtskilliga lagar, som hafva mycket ringa effektivitet, om de icke hafva sitt förnämsta stöd i den »lokala allmänna opinionen». Det lär väl knappast finnas någon del af lagstiftningen i vårt land, hvarom detta gäller i högre grad än försäljning af starka drycker. Och det kan nog hända, att, om man gjorde ett försök i den riktning motionären velat, det skulle synas fördelaktigt att äfven införa detta system på andra områden, der icke statens öfverhöghet och enhet kräfva, att staten behåller i sin hand att lagstifta uniformt för hela riket.

På grund af det sagda vill jag vända mig till motionären med en liflig uppmaning att komma igen en annan gång med ärendet utarbetadt i detalj, så att det blir lättare att öfverskåda och bedöma i sina enskildheter. Men för närvarande kan jag icke tillstyrka bifall till motionärens förslag. Ett bifall till detta från Riksdagens sida vore under nuvarande omständigheter ett nonsens, hvadan jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Anderson i Tenhult: Då jag författade min motion var jag öfvertygad, likasom nu, att bevillningsutskottet har motionsrätt, så att utskottet, om det hade sympatier för min motion, kunde formulerat lagförslag i motionens syfte. Jag kunde visserligen, såsom förra gången då jag hade ordet, yrka återremiss, men då Första Kammaren redan läser bifallit utskottets hemställan, anser jag det icke tjena någonting till. — Min mening med motio-

nen var att, om den ej nu blir bifallen, få höra, huruvida några sympatier för saken funnos, och i sådant fall ett annat år framkomma med en motion i ärendet mer utarbetad än den jag i är framlagt.

Ang. bestämman-
de genom allmän
omröstning om in-
rättande af spiri-
tuosa-försälj-
ningsställen.

(Forts.)

Herr Wavrinsky: Blott några få ord. Jag behöfver icke uttala mina sympatier för motionen. Det är ju alldeles gifvet att jag hyser dem, men jag har dock kommit till samma resultat som herr Hedin och kan sålunda icke yrka bifall till motionen. Jag vill emellertid i sjelfva saken be att få göra en erinran. Jag är nemligen af den uppfattning, att afgörandet, huruvida minuterings- och utskänkningsställen skola få finnas inom en ort, icke bör kunna fattas genom enkel majoritet. Skulle man komma derhän, att man endast med några få rösters pluralitet afgjorde denna fråga, kunde lätt bittra strider uppstå, och följden skulle säkerligen icke alltid blifva fördelaktig för oss nykterhetskämpar. Jag känner mig mycket tveksam vid att beträda en sådan väg, och jag vill hänvisa till en bestämmelse i detta hänseende i det engelska lagförslaget, hvarigenom fordras $\frac{2}{3}$ majoritet för att dylikt beslut skall gälla som lag. Genom antagandet af ett sådant stadgande försvåras nog arbetet för nykterhetsvännerna, men å andra sidan förvärfvas en stabilitet, som eljest vore svår att ernå; hvad man en gång vunnit blir lättare att hålla kvar.

Såsom jag redan angifvit, kan jag, oaktadt de stora sympatier jag hyser för motionärens förslag, icke instämma i hans yrkande om bifall till detsamma.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt propositioner af herr talmannen gifvits å hvarterdera af de gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 5.

I en inom Andra Kammaren af Herr *P. Waldenström* jemte 72 andra af kammarens ledamöter väckt motion, n:o 193, hade föreslagits,

Ang. ändring i §
26 mom. 4 af
brännvinsförsälj-
ningsförord-
ningen.

att § 26 mom. 4 i brännvinsförsäljningsförordningen måtte erhålla följande förändrade lydelse:

Der särskilda omständigheter föranleda behof af försäljningstidens inskränkning, eger Konungens befallningshafvande att, på framställning af kommunalstyrelse samt efter magistrats eller kommunalnämnds hörande, derom förordna,

äfvensom att, i händelse denna framställning bifölles, orden »i allmänhet» måtte ur mom. 2 och 3 af samma § borttagas.

Utskottet hemställde emellertid, att ifrågavarande motion ej måtte bifallas.

Häremot hade reservation anmälts af herrar *Jansson* i Krakerud, *Olsson* i Sörnäs och *Beckman*.

Ang. ändring i §
26 mom. 4 af
bränningsförsälj-
ningsförelä-
ningen.
(Forts.)

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Alexanderson: I bevillningsutskottets betänkande n:o 7 vid 1885 års riksdag finnes intaget ett yttrande af dåvarande statsministern, deri han uttalar sig i samma syfte som föreliggande motion. Min största betänklighet att gå motionären till mötes har legat i farhågan, att allmänna folkmedvetandet ej ännu är moget för en så pass restriktiv bestämmelse, och en lagstiftning *före* sin tid är mera till skada än gagn.

Ehuru sjelf icke absolutistisk nykterhetsvän, respekterar jag den nykterhetsvänliga rörelsen och är beredd att visa det med handling.

De vanliga krogarna äro stängda på söndagen, tydligen af sedlighetsskäl, men hvarför då göra undantag för de ställen, som företrädesvis besökas af de mera bemedlade. Skall inskränkningen gälla *en* klass af medborgare, bör densamma rimligtvis gälla för alla — i så fall må för det allmännas skull den ena samhällsmedlemmen lika väl som den andra bringa detta offer, *om* det såsom *sådant* uppfattas. Jag har svårt att förlika mig med undantagslagstiftning. Är det rätt att stänga krogarna för en klass af medborgare — hvarför skall staten ej visa sig lika mån om alla? Hvarför ej uppmuntra samhörighetskänslan och låta den ene offra något för dem, som i sin svaghet kunna taga anstöt? Kan det eljest hafva välsignelse med sig att dagtinga med hvad man anser vara rätt derhän, att lagbudet icke blir lika gällande för den ena kategorien som den andra? Jag tror dessutom icke att nationen blir fattigare därför, att den blir nyktrare och likställd inför lagen.

Herr talman! Jag vet ej säkert, om nationens stora flertal är moget för lagstiftningen. sådan motionären begärt den, men att döma af den stora tillslutning motionen fått, ser det så ut, och då vill jag visserligen icke heller motsätta mig den, utan är beredd att skänka den min röst.

Herr *Falk* instämde häruti.

Herr Holmgren: Herr talman! Utskottet har begagnat som motivering för afslag å motionen hvad som i sådant syfte anfördes vid 1891 års riksdag.

Efter att hafva framhållit olämpligheten af att tillstyrka motionen, emedan lefnadsförhållandena och lefnadsvanorna hos befolkningen i skilda trakter skulle vara så olika, hvadan samma tidsbestämmelser för alla icke borde fastslås, säger utskottet: »Säkert är att det i många fall skulle verka ett högst onaturligt tvång, om så hos oss skedde, och följden häraf blefve helt visst, att lagen komme att på mångfaldigt sätt såväl öppet

som hemligt öfverträdas, utan att ordningsmagten skulle känna sig uppfordrad att beifra sådana öfverträdelser.»

Då man vet att Konungens befallningshafvande medgifvit utsträckning utöfver den i lag stadgade tid endast åt sådana utskänkningsställen, som besökas af de mera bemedlade, förvånar det mig att utskottet yttrar sig så. Vid tiden för gällande förordnings antagande hade man icke föreställt sig, att det skulle blifva så allmänt undantag. För min del kan jag icke tro, att de samhällsklasser, som besöka dessa lokaler, skulle öfverträda ett af regering och Riksdag utfärdadt förbud, ej heller att ordningsmagten skulle underlåta att fullgöra sin skyldighet, om öfverträdelser egde rum.

Det må för öfrigt gå huru som helst med lefnadsvanorna, jag håller strängt på, att likheten inför lagen må i detta som andra fall göras gällande, och om några samhällsklasser derigenom skulle blifva rubbade i sina lefnadsvanor, så har det icke för mig någon vikt.

Jag yrkar afslag å utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr Waldenström: Jag skall också be att få yrka bifall till motionen och afslag på utskottets hemställan. Jag anser, att denna sak är af en utomordentligt stor vikt för nykterhetssakens framgång i vårt land. Så länge Konungens befallningshafvande kan på hemställan af vederbörande inom de särskilda kommunerna medgifva suspension af de bestämmelser, som en af Konung och Riksdag beslutad lag innehåller, kan man icke göra sig stora förväntningar om ändring i nu rådande förhållanden. Det var man särskildt i tillfälle att se, då Riksdagen sist beslöt, att krogarna icke skulle få öppnas förr än klockan 9 på morgonen, i stället för att de förut fått öppnats klockan 7. Vi inbillade oss, att den förändringen skulle komma att verka godt. Men jag vet ingen stad, der den haft någon verkan alls. Det kan ju finnas någon, men jag vet åtminstone ingen. Konungens befallningshafvande har suspenderat lagen. Jag mötte en dag i fjor somras härvarande öfverståthållare. Jag frågade honom: »Huru kommer det till att krogarna äro öppna lika tidigt som förr, fastän den nya lagen redan trädtt i kraft?» »Det var en allt för orimlig lag», svarade han. »Det var då märkvärdigt», genmålte jag, »att när Konung och Riksdag förena sig för att föra nykterheten framåt, så skola vederbörande befallningshafvande komma och säga: »det bry vi oss icke om, utan vi låta det bli vid det gamla.»

År 1885 påpekade dåvarande statsminister detta och framhöll, att om denna rättighet för Konungens befallningshafvande, hvars borttagande han hade föreslagit, komme att fortfara, skulle det leda till betänkliga följder.

Ang. ändring i §
26 mom. 4 af
bränningsföresälj-
ningsförord-
ningen.
(Forts.)

Ang. ändring i §
26 mom. 4 af
Inrättningsförelj-
ningsförelj-
ningen.
(Forts.)

Utskottet säger, att motionärerna ej kunnat påvisa, att Konungens befallningshafvande icke med tillbörlig samvetsgrannhet utöfvat den magt, som ligger i deras hand. Men det kan väl utskottet och för öfrigt hvem som helst begripa, att man icke i en motion kan gifva sig till att tala om en sådan sak. Dock tror jag, att herrarne skola gifva mig rätt, om jag säger, att icke hafva nykterhetsvännerna haft mycken hjälp af Konungens befallningshafvande i vårt land att glädja sig öfver. Det är tyvärr förhållandet, att de med få undantag haft mycket mer anledning till ledsnad än till glädje öfver deras åtgöranden.

Utskottet säger vidare, att lefnadsvanorna äro mycket olikartade hos olika samhällsklasser. Det är ju sant, men deraf följer alldeles icke, att det skall gifvas olika lagar för den ena parten och för den andra. Det kunde vara mycket helsosamt, om genom lag sattes en damm mot vissas samhällsklasser lefnadsvanor, i synnerhet i de större städerna. Hvarifrån är det vi få alla dessa förlorade existenser, alla dessa *fin-de-siècle*-herrar, som våra städer äro så rika på? Skulle det vara olämpligt, om genom en lag en damm sattes mot utvecklingen af förhållanden, som verka allt annat än godt på vår uppväxande ungdom, och i synnerhet för unga medlemmar af den mera burgna och bildade klassen innebära den allra största fara? När det visar sig, att arbetarklassen villigt finner sig i, att de lokala myndigheterna rätt tidigt stänga de utskänkningsställen, som äro för den afsedda, nog borde man då af de bildade klasserna kunna vänta så pass mycket, att de för det allmännas väl uppgäfve lefnadsvanor, som allt sundt förnuft måste inse vara förderliga ovanor. Men vilja de det icke, så måste i alla fall lagen gälla.

Jag beklagar, att utskottet säger, att en sådan lag »komme att på mångfaldigt sätt såväl öppet som hemligt öfverträdas, utan att ordningsmagten skulle känna sig uppfordrad att beifra sådana öfverträdelser». Är det verkligen så illa stäldt med ordningsmagten i vårt land, då är det icke mycket värdt att väcka motioner eller resonera om saken alls. Om vår ordningsmagt icke bryr sig om en af Konung och Riksdag beslutad lag, hvad kan man då uträtta? Men *vilja* bara de, som hafva magten, göra något, *nog går det*. Emellertid inser jag, att det icke är mycket att hoppas för denna motion nu, men man får väl komma igen, och om och om igen. Jag har alltid betraktat den här föreslagna förändringen som en riktig lifssak för nykterhetsarbetets framgång.

Jag gjorde i somras ett år sedan en resa från Göteborg till England. Kaptenen på ångfartyget berättade för mig, att han hade en egendom på landet i vestra Sverige. Det hade alltid varit en mycket stilla trakt. Men så var det några herrar, som hittade på att i kommunen skulle inrättas en liten kuranstalt. Kronofogden var intresserad i saken. Man gick in till Konungens

befallningshafvande och begärde utskänkningsrättighet vid anstalten. Det beviljades. »Men sedan», sade kaptenen, »var det slut med stillheten; vi hafva ingen hand med vår ungdom längre, vi stå alldeles rädlösa och veta icke hvad vi skola taga oss till.» Sådant är intet allenastående exempel. Herr talman! Jag yrkar afslag på utskottets hemställan och bifall till motionen.

Ang. ändring i §
26 mom. 4 af
bränvinsförsäljningsförordningen.
(Forts.)

Med herr Waldenström förenade sig herrar *Alsterlund, Andersson* i Ölsund, *Bruse, Anderson* i Hasselbol, *Thermænius, Hansson* i Berga, *Göransson, Hammarström, Odell, Westerberg, Halvar Eriksson, Dahlstedt, Olsson* i Mårdäng, *Nordin, Aulin, Persson* från Arboga, *Carlsson, Romberg, Nydahl, Persson* i Tällberg, *Norman, Norberg, Wallbom, Back Per Ersson, Ollas A. Ericsson, Olsson* i Ornakärr, *Truedsson, Palm, Lundström, Olsson* i Kyrkebol, *Nilsson, Vrångebol, Andersson* i Lysvik och *Jansson* i Saxhyttan.

Vidare anförde:

Herr Svensson från Karlskrona: Då Konung och Riksdag 1885 antogo den förordning rörande bränvinsförsäljning, som nu gäller, stadgades i 2 mom. af § 26 att försäljning af bränvin i allmänhet ej skulle fortfara längre än till kl. 10 i stad eller köping och å landet till kl. 8 på aftonen. Mom. 4 säger, att »der särskilda omständigheter föranleda behof af försäljningstidens inskränkning eller utsträckning, eger Kongl. Maj:ts befallningshafvande att på framställning af kommunalstyrelse samt efter magistrats eller kommunalnämnds hörande derom förordna.» Denna bestämmelse i mom. 4 afser uttryckligen undantagsfall och kunde kanske vara berättigad såsom sådan, men den tillämpning detta 4 mom. af § 26 fått, har visat, att det icke blifvit i undantagsfall, utan såsom allmän regel. Men såsom flere talare redan påpekat, har det icke gällt alla försäljningsställen, utan endast sådana, som varit afsedda för de mera bildade klasserna, under det att de ställen, som voro afsedda för de lägre afdelningarna af samhället, voro stängda och i allmänhet stängda tidigare än lagen stadgar. I det samhälle, jag tillhör, är det bestämdt, att bränvinsförsäljningsställena stängas under vinter kl. 8 och sommartiden kl. 9 på aftonen, under det att för de bättre ställena tiden utsträckts till i början kl. $\frac{1}{2}$ 11 och sedan till kl. 11 och för vissa ställen ända till kl. $\frac{1}{2}$ 12. Då den lägre befolkningen underkastar sig villigt den i lag bestämda stängningstiden, hemställer jag, om man icke har rätt att fordra, att äfven de i samhället, som hafva en helt annan ställning, underkasta sig någon försakelse, om det nemligen är någon försakelse, att icke få spirituosa på en så sen tid som nu är i fråga.

Jag vill icke längre upptaga tiden i denna sena timme på natten, utan inskränker mig till att yrka bifall till motionen och afslag på utskottets hemställan.

Ang. ändring i §
26 mom. 4 af
brännvinsförord-
ningens förord-
ningen.
(Forts.)

Herr greve Hamilton: En ärad talare har ganska skarpt protesterat mot ett i utskottets betänkande förekommande uttryck, nemligen hänvisningen dertill, att lefnadsvanorna och lefnadsförhållandena äro olika hos befolkningen i skilda trakter af landet. Det förefaller mig dock, som om en blick på klockan ofvanför talmannens hufvud borde kunna öfvertyga honom om, att detta påstående icke är så alldeles orimligt. Det är nog så, att vi arbeta här i Stockholm under förhållanden, som ofta äro väsentligt olika förhållandena i andra delar af riket. Just med hänsyn till dessa särskilda lefnadsförhållanden, under hvilka vi arbeta, skall jag icke heller längre upptaga kammarens tid. Jag skall blott erinra om, att endast två år hafva förfutit, sedan denna kammare, sammansatt alldeles som nu, efter en mycket grundlig debatt, förkastade detta förslag. Jag kan visserligen förstå, att man upprepar ett förslag gång på gång i förhoppning att till slut få hvad man vill, men man kan väl ändå icke begära, att kammaren under samma valperiod skall, utan att nya skäl tillkommit, ändra åsigt. Jag skall icke vidare inlåta mig på frågan, utan yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Folke Andersson: Med anledning af hvad föregående talare anfört, skall jag be få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr Pettersson i Österhaninge: Då jag icke varit i tillfälle att underteckna motionen, skall jag be att få förena mig med dem, som yrkat afslag på utskottets hemställan.

Herr Olsson i Sörnäs: Såsom af betänkandet synes, har jag afgifvit min reservation mot utskottets yttrande i denna punkt, och får jag därför förena mig med dem, som yrkat afslag på utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr Bexell: Det är verkligen beklagligt, att en person sådan som herr greve Hamilton, hvilken är vald af de djupa leden, kan uppträda här och försvara de olika stängningstiderna.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats *dels* bifall till utskottets hemställan och *dels* afslag derå och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen. Herr talmannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden och fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den senare meningen. Votering blef likväl begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren afslår bevillningsutskottets hemställan i 5:te punkten af betänkandet n:o 9 och bifaller herr Waldenströms m. fl. i ämnet väckta motion, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren bifallit utskottets nämnda hemställan.

Efter röstsedlarnes uppräknande befans, att 92 ledamöter röstat ja och 78 nej; hvadan kammaren fattat sitt beslut i enlighet med japropositionens innehåll.

Punkten 6.

Bifölls.

§ 6.

För motions afgifvande hade sig anmält herr *A. Hedin*, hvilken nu aflemnade en motion med anledning af Kongl. Maj:ts proposition, n:o 37, angående ändrad lydelse af 74 § regeringsformen.

Denna motion, som erhöll ordningsnummern 219, begärdes på bordet och bordlades.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromål beviljades:

herr <i>J. Eliasson</i> i Skuttungeby	under 10 dagar	fr. o. m. den						
		25 dennes;						
» <i>N. Svensson</i> i Olseröd	under 12 dagar	fr. o. m. den	25	d:s.				
» <i>N. Nilsson</i> i Skärhus	» 12	» » » » »	24	»				
» <i>A. Gumælius</i>	» 3	» » » » »	22	»				
» <i>N. Åkesson</i>	» 14	» » » » »	23	»				
» <i>N. Persson</i> i Vadensjö	» 14	» » » » »	21	»				
» <i>A. Svensson</i> i Bossgården	» 14	» » » » »	29	»				
och » <i>J. Andersson</i> i Ölsund	» 14	» » » » »	20	»				

§ 8.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtanden:

n:o 11, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 52 regeringsformen och § 33 riksdagsordningen, och

n:o 12, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om dels revision af riksdagsordningens valbestämmelser, dels och utarbetande och framläggande af förslag till valbestämmelser, åsyftande att trygga omröstningens hemlighet vid riksdagsmannaval;

statsutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 36, med förslag till voteringsproposition, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande riksgäldskontorets förvaltning;

n:o 37, om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor;

n:o 38, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret;

n:o 39, i anledning af Kongl. Maj:ts särskilda proposition angående pension å allmänna indragningsstaten för verkmästaren vid Mariebergs ammunitionsfabrik, Anton Georg Wallin;

n:o 40, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af rätt till bearbetande af apatitförekomster;

n:o 41, i anledning af väckt motion i fråga om anstånd i vissa fall med erläggande af arrende för kronoegendomar; och

n:o 42, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande auktioner för kronoegendomars utarrendering; samt

bankoutskottets memorial:

n:o 5, angående inköp af tomt och uppförande derå af ett hus för riksbankens afdelningskontor i Hernösand;

n:o 6, angående afskrifning ur räkenskaperna af åtskilliga fordringar, tillhörande afdelningskontoren i Göteborg, Malmö, Jönköping och Kalmar; och

n:o 7, angående afskrifning ur afdelningskontorets i Visby räkenskaper af dess fordran för tvenne vexlar.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 9.

Anmäldes och godkändes följande förslag till Riksdagens skrivelser, nemligen från statsutskottet:

n:o 13, till fullmäktige i riksgäldskontoret, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor; samt från sammansatta stats- och bankoutskottet:

n:o 14, till fullmäktige i riksgäldskontoret, i anledning af verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och riksgäldskontoret åtgärder för utförande af det dem gemensamt lemnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus; och

n:o 15, till fullmäktige i riksbanken, angående samma ämne.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 12,¹⁵ på natten.

In fidem
Hj. Nehrman.